

## Näringsutskottets betänkande

1982/83:55

om varvsindustrin (prop. 1982/83:147 delvis)

### Ärendet

I detta betänkande behandlas

*dels* proposition 1982/83:147 om vissa varvsfrågor, m. m., bilaga 2 (industridepartementet),

*dels* proposition 1982/83:100 (budgetpropositionen) bilaga 14 (industridepartementet) punkterna B 17 (kostnader för statsstödd exportkreditgivning), G 5 (kostnader för skuldebrev till Svenska Varv AB) och G 7 (nämnden för fartygskreditgarantier),

*dels* – helt eller delvis – sju motioner som har väckts med anledning av proposition 1982/83:147,

*dels* – helt eller delvis – tre motioner från allmänna motionstiden.

Propositionerna och motionerna redovisas i det följande. Proposition 1982/83:147 och de därav föranledda motionerna behandlas i övrigt av arbetsmarknadsutskottet i betänkandet AU 1982/83:26.

Upplysningar och synpunkter i ärendet har inför utskottet lämnats av företrädare dels för Sveriges redareförening, dels för Lödöse Varf AB och Lilla Edets kommun, dels för Uddevalla, Lysekils och Munkedals kommuner. Härvid har skrivelser överlämnats dels av Lödöse Varf och av Lilla Edets kommun, dels av de tre övriga nämnda kommunerna tillsammans med Färgelanda, Orusts och Sotenäs kommuner. Chefen för Gotlands kustartilleriförsvar har ingivit en skrivelse rörande Marinvarvet i Fårösund.

Utskottet har haft tillgång till den omfattande akt i ärendet som har upprättats inom industridepartementet.

Under en studieresa i Hallands län hr utskottet besökt Falkenbergs Varv AB.

### Proposition 1982/83:147

#### Huvudsakligt innehåll

I propositionen föreslås åtgärder för att underlätta en anpassning av kapaciteten vid Kockums AB och Uddevallavarvet AB till efterfrågan. Svenska Varv AB föreslås få finansiellt stöd med sammanlagt 2 155 milj. kr. Zenit Shipping AB skiljs från Svenska Varv och får enligt förslag i propositionen 3 000 milj. kr. i finansiellt tillskott.

Förslag läggs vidare fram om ett fortsatt men begränsat stöd till den svenska varvsindustrin. Avskrivningslån om sammanlagt 465 milj. kr. föreslås för åren 1984 och 1985. Räntestöd föreslås kunna lämnas för fartygsorder som tecknas före utgången av år 1986.

I propositionen föreslås att fullmäktige i riksgäldskontoret bemyndigas att t. o. m. år 1986 ikläda staten garantier avseende den svenska varvsindustrins produktion intill ett sammanlagt belopp av – inkl. redan lämnade garantier – vid varje tidpunkt högst 30 000 milj. kr.

Vidare föreslås – i den del av propositionen som har hänvisats till arbetsmarknadsutskottet – vissa åtgärder inom arbetsmarknadspolitikens område, såsom tillfälligt förstärkta arbetsförmedlingsinsatser, ytterligare medel till arbetsmarknadsutbildning, medel till särskilda insatser för övertalig varvspersonal samt ytterligare medel till yrkesinriktad rehabilitering.

### Förslag

I bilaga 2 till propositionen föreslår regeringen – efter föredragning av statsrådet Roine Carlsson – att riksdagen

1. godkänner de ändrade riktlinjer för stöd till svensk varvsindustri som föredragande statsrådet har förordat (avsnitt 2.4),

2. bemyndigar fullmäktige i riksgäldskontoret att till utgången av år 1986 ikläda staten garantier till svensk varvsindustri och till beställare av fartyg hos svenska varv – inkl. tidigare lämnade garantier – intill ett vid varje tidpunkt sammanlagt belopp av högst 30 000 000 000 kr. (avsnitt 2.4.1),

3. bemyndigar fullmäktige i riksgäldskontoret att utfärda skuldebrev till Svenska Varv AB – inkl. tidigare utfärdade skuldebrev – intill ett vid varje tidpunkt sammanlagt belopp av högst 968 000 000 kr. (avsnitt 2.5.1),

4. godkänner de ändrade riktlinjer för avgifter på fartygskreditgarantier som föredragande statsrådet har förordat (avsnitt 2.4.1),

5. godkänner vad föredragande statsrådet har anfört om användningen av det i statsbudgeten för budgetåret 1980/81 uppförda reservationsanslaget Avskrivningslån till varvsindustrin, m. m. (avsnitt 2.8.1),

6. godkänner vad föredragande statsrådet har anfört om användningen av det i statsbudgeten för budgetåret 1980/81 uppförda reservationsanslaget Lån till mindre och medelstora varv (avsnitt 2.8.2),

7. godkänner vad föredragande statsrådet har anfört om användningen av det i statsbudgeten för budgetåret 1978/79 uppförda reservationsanslaget Bidrag till sysselsättningsåtgärder inom varvsregionerna (avsnitt 2.8.3),

8. till Avskrivningslån till svensk varvsindustri för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 465 000 000 kr. (avsnitt 2.4.3),

9. till Förlusttäckning till följd av statliga garantier till svensk varvsindustri och beställare av fartyg för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 50 000 000 kr. (avsnitt 2.4.1),

10. till budgetens inkomstsida för budgetåret 1983/84 uppför en ny inkomsttitel benämnd Influtna avgifter för statliga garantier (avsnitt 2.4.1),

11. till Förvärv av Svenska Varv AB:s aktier i Zenit Shipping AB på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 23 000 000 kr. (avsnitt 2.5.1),

12. till Kapitaltillskott till Svenska Varv AB på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 850 000 000 kr. (avsnitt 2.5.1),

13. till Tillskott till Zenit Shipping AB på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 3 000 000 000 kr. (avsnitt 2.5.2),

14. till Infriande av förlusttäckningsgaranti för Zenit Shipping AB för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 30 000 000 kr. (avsnitt 2.8.1),

15. till Räntestöd till varvsindustrin för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 135 000 000 kr. (avsnitt 2.4.2),

16. till Kostnader för statsstödd exportkreditgivning avseende export av fartyg m. m. – med ändring av prop. 1982/83:100 bil. 14 punkt B 17 – under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 350 000 000 kr. (avsnitt 2.4.2),

17. till Kostnader för skuldebrev till Svenska Varv AB – med ändring av prop. 1982/83:100 bil. 14 punkt G 5 – under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 125 000 000 kr. (avsnitt 2.5.1).

### **Proposition 1982/83:100**

I proposition 1982/83:100 bilaga 14 (tolfte huvudtiteln) föreslår regeringen under angivna punkter följande:

B 17. Kostnader för statsstödd exportkreditgivning avseende export av fartyg m. m. (s. 59)

att riksdagen till Kostnader för statsstödd exportkreditgivning avseende export av fartyg m. m. för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 480 000 000 kr.

G 5. Kostnader för skuldebrev till Svenska Varv AB (s. 277)

att riksdagen till Kostnader för skuldebrev till Svenska Varv AB för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 107 000 000 kr.

G 7. Nämnden för fartygskreditgarantier (s. 278 f.)

att riksdagen till Nämnden för fartygskreditgarantier för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 4 380 000 kr.

## Motionerna

Av de motioner som har väckts *med anledning av propositionen* behandlas här:

1982/83:2333 av Nils Åsling m. fl. (c), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. begär att regeringen upptar nya överläggningar med Svenska Varv AB i syfte att dels pröva förutsättningarna att inom en tvåårsperiod nå en privatisering av Kockums varv i enlighet med vad som anförts i motionen, dels vidmakthålla nuvarande produktionskapacitet vid Uddevallavarvet,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande särskilda näringspolitiska insatser i Malmöregionen,

4. till Kapitaltillskott till Svenska Varv AB på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 0,5 miljarder kronor lägre reservationsanslag av 1 350 000 000 kronor,

5. till Tillskott till Zenit Shipping AB på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 1,04 miljarder kronor lägre reservationsanslag av 1 960 000 000 kronor,

1982/83:2338 av Ulf Adelsohn m. fl. (m), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. med avslag på propositionen hos regeringen begär förslag till ändrade riktlinjer för stöd till svensk varvsindustri i enlighet med vad som i motionen anförts,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om nedläggning av minst ett nybyggnadsvarv,

3. avslår propositionens förslag att till Förvärv av Svenska Varv AB:s aktier i Zenit Shipping AB på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 23 000 000 kr.,

4. avslår propositionens förslag att till Tillskott till Zenit Shipping AB på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 000 kr.,

5. hos regeringen begär ett nytt förslag till avveckling av och förlusttäckning för Zenit Shipping AB i enlighet med vad som i motionen anförts,

6. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om börsintroduktion och försäljning av några av Svenska Varvs dotterbolag,

7. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om strukturplanens krav på lönsamhet senast 1985,

8. som sin mening uttalar att en skärpt prövning av nya fartygskreditgarantier skall ske i syfte att nedbringa risktagandet,

9. hos regeringen begär förslag till ny ram för statliga garantier till svensk varvsindustri och till beställare av fartyg hos svenska varv i enlighet med vad som i motionen anförts,

10. hos regeringen begär förslag till ersättning av föreslagna avskrivningslån till svensk varvsindustri i enlighet med vad som i motionen anförts,

11. till Kapitaltillskott till Svenska Varv AB på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 500 000 000 kr.,

12. till Kostnader för statsstödd exportkreditgivning avseende export av fartyg m. m. – med ändring av prop. 1982/83:100, bil. 14, punkt B 17 – under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 250 000 000 kr.,

1982/83:2339 av Christer Eirefelt m. fl. (fp), såvitt gäller hemställen att riksdagen

5. godkänner de allmänna riktlinjer för stöd till svensk varvsindustri som förordas i motionen,

6. bemyndigar fullmäktige i riksgäldskontoret att till utgången av år 1986 iklåda staten garantier till svensk varvsindustri och till beställare av fartyg hos svenska varv – inkl. tidigare lämnade garantier – intill ett vid varje tidpunkt sammanlagt belopp av högst 25 miljarder kronor,

7. avslår regeringens förslag om bemyndigande för fullmäktige i riksgäldskontoret att utfärda ytterligare skuldebrev till Svenska Varv AB,

8. godkänner de ändrade riktlinjer för avgifter på fartygskreditgarantier som förordats i motionen,

9. godkänner vad som förordats i motionen om användningen av reservationsanslaget Bidrag till sysselsättningsåtgärder inom varvsregionerna,

10. avslår förslaget att till Förvärv av Svenska Varv AB:s aktier i Zenit Shipping AB anvisa ett reservationsanslag av 23 milj. kr.,

11. till Kapitaltillskott till Svenska Varv AB anvisar 1 miljard kronor,

12. begär att regeringen uppdrar åt koncernledningen vid Svenska Varv AB att inom den anvisade ekonomiska ramen besluta om nödvändiga förändringar av kapaciteten och produktionsstruktur,

13. till Tillskott till Zenit Shipping AB anvisar ett reservationsanslag av 1,9 miljarder kronor,

14. avslår förslaget att till Kostnader för skuldebrev till Svenska Varv AB anvisa ett förslagsanslag av 125 milj. kr.,

15. bemyndigar regeringen att inom en ram om 150 milj. kr. initiera samverkansprojekt mellan stat, kommun och näringsliv inom varvsregionerna på sätt som i motionen angivits,

1982/83:2340 av Björn Ericson (s) och Anita Johansson (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande kreditgarantier och avskrivningslån till de små varven.

1982/83:2343 av Lennart Nilsson m. fl. (s), såvitt gäller hemställan (1) att riksdagen hos regeringen ger till känna vad som anförts beträffande inriktningen av varvspolitiken,

1982/83:2344 av Birger Rosqvist (s) och Kurt Hugosson (s), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär att åtgärder vidtas som bättre möjliggör förutsättningarna att driva fartyg med statligt ägarengagemang under svensk flagg,

1982/83:2347 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen

1. med avslag på propositionen i motsvarande del uttalar att neddragning av kapaciteten vid varven i Malmö och Uddevalla inte nu bör genomföras,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om utbyggnad av den inrikes sjöfarten,

3. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om kontakter med länder, vilka har intresse av att bygga upp sina handelsflottor,

4. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om den svenska handelsflottans framtida inriktning.

5. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om den statliga rederiverksamheten,

6. uttalar att nya ledningar bör utses vid Svenska Varv AB och Zenit Shipping AB,

7. som finansiellt tillskott till Zenit Shipping anvisar 2 900 milj. kr.,

8. till forskning och utveckling inom Svenska Varv anvisar 100 milj. kr.

De motioner från allmänna motionstiden som behandlas här är följande:

1982/83:1492 av Joakim Ollén m. fl. (m), vari hemställs att riksdagen

1. begär att regeringen verkar för en uppdelning av Svenska Varv i ett västvarv och ett sydvarv,

2. begär att regeringen verkar för att återföra livskraftiga delar av varvsnäringen till den privata sektorn.

1982/83:2007 av Staffan Burenstam Linder m. fl. (m), såvitt gäller hemställan (11) att riksdagen till Kostnader för statsstödd exportkreditgivning avseende export av fartyg m. m. för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 440 000 000 kr.,

1982/83:2034 av Yvonne Sandberg-Fries m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vikten av att produktionen vid Karlskronavarvet upprätthålls,

1982/83:2129 av Stig Josefson m. fl. (c), vari – med motivering i motion 1982/83:2126 – hemställs att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts

beträffande beslut om byggnad av Sundshamnen i Landskrona,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande möjligheter i Malmöhus län till utnyttjande av geotermisk energi särskilt med tanke på trädgårdsnäringen,

3. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående Kockums varvs betydelse för sysselsättningen i Malmö och i hela Malmöhus län.

## Utskottet

### Inledning

Regeringens förslag i proposition 1982/83:147 medför att varvspolitikens återigen kommer under riksdagens prövning i sina huvuddelar. Riksdagen anmodas medverka i ett nytt beslut rörande Svenska Varv AB:s struktur. Det gäller denna gång en anpassning av kapaciteten vid Kockums AB och Uddevallavarvet AB – de båda kvarstående storvarven för fartygsproduktion – till den minskade efterfrågan på nytt tonnage. Som ett led i en finansiell rekonstruktion av Svenska Varv ingår att Zenit Shipping AB, där ett stort bestånd av fartyg som har tillverkats inom koncernen finns samlat, skall skiljas ut och bli ett självständigt företag. Ytterligare förslag gäller de olika stödformer – fartygskreditgarantier samt avskrivningslån till varvsindustrin – som har avgörande betydelse inte bara för större och mindre enheter inom Svenska Varv utan också för de privatägda medelstora och mindre varven. Flera olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder föreslås också i propositionen; i denna del behandlas den i arbetsmarknadsutskottets betänkande AU 1982/83:26.

Näringsutskottet inleder sin framställning med en återblick på riksdagens behandling av varvsfrågorna under den tid av snart ett decennium som har förflutit sedan varvsindustrin råkade i den krissituation som ännu råder. Utskottet tar så upp först de förslag som avser enbart Svenska Varv och därefter övriga förslag rörande varvsindustrin.

### Återblick

Frågor om varvsindustrins omfattning och struktur har behandlats av riksdagen årligen sedan år 1974. Det året förklarade sig riksdagen enhälligt vara beredd att medverka till en kapacitetsexpansion inom varvsindustrin (prop. 1974:100 bil. 15, NU 1974:41, rskr 1974:264). De fyra största partierna formulerade sin ståndpunkt så, att det inte minst med hänsyn till varvsindustrins stora betydelse från sysselsättningssynpunkt var väsentligt att varvens konkurrenskraft förstärktes genom att produktionsapparaten byggdes ut. Enhälligt slog riksdagen fast att branschens storlek i princip borde bestämmas av dess förmåga att av egen kraft bibehålla en sådan ekonomisk och marknadsmässig styrka att de som arbetade inom branschen kunde

erbjudas anställningsvillkor och sysselsättningstrygghet i paritet med vad som gällde inom annan industriell verksamhet. I de industripolitiska riktlinjer för varvsindustrin som antogs ingick också att statliga stödåtgärder av subventionskaraktär inte kunde komma i fråga. Denna grundsats frångicks emellertid samtidigt med att den godkändes. På basis av en senare proposition (prop. 1974:110) än den där de industripolitiska riktlinjerna hade föreslagits beslöt riksdagen vid samma tillfälle att AB Götaverken skulle få en ränteeftergift och det statsägda Uddevallavarvet AB eftergift av återbetalningsskyldigheten för ett tidigare kapitaltillskott.

Den optimism i fråga om varvsindustrins framtid som kom till uttryck ännu år 1974 visade sig snart vara ogrundad. Åren därefter följde en rad beslut om stora insatser från statens sida med anledning av kriser inom branschen. År 1975 övertog staten Eriksbergs Mekaniska Verkstads AB i Göteborg (prop. 1975:110, NU 1975:35, rskr 1975:247). Riksdagens beslut härom var enhälligt. Året därpå införlivades Eriksberg med AB Götaverken, där staten nu blev majoritetsägare (prop. 1975/76:121, NU 1975/76:73, rskr 1975/76:416). Samtidigt infördes ett system med statliga garantier till varvsindustrin. De fyra största partierna var eniga även om dessa beslut. Eriksberg avvecklades efter hand.

På förslag av den trepartiregering som tillträdde hösten 1976 beslöt riksdagen våren 1977 att Götaverken skulle förstärkas helt och sammanföras med Karlskronavarvet AB och Uddevallavarvet till en statlig varvskoncern, vars moderbolag blev Svenska Varv AB (prop. 1976/77:139, NU 1976/77:53, rskr 1976/77:353). Avskrivningslån till svenska fartygsbeställare infördes som en ny stödform. Våren 1978 beslöt riksdagen lämna ett avsevärt finansiellt stöd till Svenska Varv och ett lån till Kockums AB i Malmö, som hade råkat ut för likviditetsproblem (prop. 1977/78:174, NU 1977/78:76, rskr 1977/78:377). I slutet av samma år fastställdes industripolitiska riktlinjer beträffande varvsindustrin vilka bl. a. gick ut på åtgärder för att underlätta en minskning av branschens kapacitet och för att påskynda en omställning till framtidsinriktad produktion (prop. 1978/79:49, NU 1978/79:17, rskr 1978/79:115); frågan om kapacitetsminskning var emellertid nu och framgent kontroversiell. Våren 1979 beslöt riksdagen enhälligt att staten skulle förvärva Kockums Varv, som införlivades med Svenska Varv (prop. 1978/79:124, NU 1978/79:47, rskr 1978/79:356).

På grundval av en strukturplan som utarbetats inom Svenska Varv föreslogs i en proposition våren 1980 nya industripolitiska riktlinjer för varvsindustrin, vilka gick ut på en ytterligare kapacitetsminskning (prop. 1979/80:165, NU 1979/80:69, rskr 1979/80:405). Enligt regeringens förslag skulle ett av de fyra kvarvarande storvarven, Öresundsvärvet AB i Landskrona, läggas ned. Med knapp majoritet biföll riksdagen en reservation som gick emot detta förslag. En nedläggning kunde emellertid inte undvikas. Detta konstaterades i en proposition våren 1981 om en rad varvspolitiska åtgärder, bl. a. ett medelstillskott till Svenska Varv avsett att täcka kostnader för nedläggningen (prop. 1980/81:63, NU 1980/81:63, rskr



1980/81:393). Vid riksmötet 1981/82 förekom ingen särskild proposition i varvsfrågor. Riksdagen kunde emellertid notera att regeringen hade funnit det nödvändigt att – med ett anslagsöverskridande om ca 1,7 miljarder kronor som följd – i förtid infria garantier till Svenska Varv för förlusttäckning (NU 1981/82:33 s. 32 f.). Riksdagen beslöt också – på näringsutskottets initiativ – om ett bemyndigande för regeringen som var avsett att underlätta en rekonstruktion av AB Oskarshamns Varv, ett av de företag i kretsen av mindre och medelstora varv som i likhet med storvarven hade drabbats av varvskrisen (NU 1981/82:53, rskr 1981/82:405).

## **Strukturförändringar inom Svenska Varv och medelstillskott till bolaget**

### *Bakgrund*

Varvsindustrins marknadssituation har under de senaste åren försämrats ytterligare. Efterfrågan på fartygstjänster har minskat och fraktnivåerna sjunkit. Orderingången hos världens varvsindustri var år 1982 mindre än hälften av föregående års, och en fortsatt nedgång har beräknats äga rum år 1983. Produktionskapaciteten har minskat något under senare år men ligger alltså långt över behovet. Någon kraftig reduktion av kapaciteten väntas inte.

I Sverige är kapaciteten för fartygsproduktion bara ca en fjärdedel av vad den var vid mitten av 1970-talet. Nedläggningar av större och mindre varv, kapacitetsminskningar vid de återstående och övergång till offshore-produktion vid ett av storvarven, Götaverken Arendal, har bidragit till detta. Även reparationsmarknaden präglas av en kraftig överkapacitet.

Inom Svenska Varv-koncernen svarade förra året fartygsproduktionen för drygt 30 % av försäljningen. Offshore-produkterna nådde nästan samma nivå. Av försäljningen i övrigt föll ca 12 % inom energisektorn och knappt 10 % inom sektorn fartygsreparationer. Större andel – huvudparten av återstoden – hade dotterbolaget Calor-Celsius AB, som är Skandinavien ledande installationsföretag. Propositionen innefattar redogörelser för de olika affärsområden som Svenska Varv ägnar sig åt vid sidan av fartygsproduktionen.

Fartyg tillverkar Svenska Varv numera vid tre enheter, nämligen Kockums, Uddevallavarvet och Karlskronavarvet. Det sistnämnda berör utskottet senare i ett särskilt avsnitt.

Enligt den gällande strukturplanen för Svenska Varv skall Kockums produktion vara inriktad på fartyg för gas och kemikalier, färjor samt prefabricerade industrianläggningar. Varvet skall därutöver vid behov kunna arbeta inom områdena tank-, bulk- och enhetslastfartyg, områden som i strukturplanen i första hand har tilldelats Uddevallavarvet. I praktiken har Kockums försäljning huvudsakligen avsett enhetslastfartyg, medan Uddevallavarvets har avsett tankfartyg och kombinerade fartyg. Strukturplanen angav vidare att antalet produktionstimmar per år inte fick överstiga

ca 3,5 miljoner vid Kockums och ca 2,2 miljoner vid Uddevallavarvet. De båda varven har f. n. ca 4 000 resp. ca 3 000 anställda.

Strukturplanen angav som ett krav att Svenska Varv skulle nå lönsamhet senast år 1985. Verksamheter som inte bedömdes nå detta mål skulle avvecklas. Marknadsförutsättningarna är nu sådana att kravet inte kan uppfyllas för Kockums och Uddevallavarvets del. Svenska Varvs ledning har kommit fram till att dessa båda varv bör läggas ned om riktlinjerna i strukturplanen skall fullföljas.

### *Regeringens förslag*

I propositionen ansluter sig föredragande statsrådet till den bedömning av Kockums och Uddevallavarvets situation som moderbolagets ledning har redovisat. Hans och regeringens förslag är emellertid att en nedläggning av de båda varven skall undvikas. Med hänsyn till arbetsmarknadssituationen i varvsregionerna beräknas de samhällsekonomiska kostnaderna för en nedläggning i vartdera fallet uppgå till ca 2 miljarder kronor. Ytterligare försök att uppnå varaktig lönsamhet anses därför böra prövas. Regeringens linje är följande. Verksamheten vid de båda varven dimensioneras ned till en nivå av – vid 1984 års slut – tillsammans 3,5 miljoner direkta produktions-timmar per år. Härav skall vartdera varvet svara för ungefär hälften. Det statliga stödet till Svenska Varvs fartygsproduktion begränsas till – utöver räntestödet – 200 milj. kr. per år t. o. m. år 1985. Om order inte kan tecknas till priser som täcker produktionskostnaderna måste kapaciteten minskas ytterligare. Vikten av att varvens offerter baseras på realistiska kostnads-kalkyler understryks särskilt i propositionen.

En finansiell rekonstruktion av Svenska Varv hör till förutsättningarna för att det angivna programmet skall kunna förverkligas. Företagets förluster har uppgått till 1 600 milj. kr. för år 1981 och preliminärt ca 1 000 milj. kr. för år 1982, exkl. Zenit Shipping AB. Moderbolagets kapital har under år 1982 förbrukats nästan helt.

Efter bl. a. en redovisning av faktisk resp. bedömd resultatutveckling för Svenska Varv AB och en diskussion av vilken soliditet koncernen behöver för att komma i paritet med jämförbar svensk industri (prop. s. 35 f.) kommer föredragande statsrådet fram till att det för år 1983 erfordras ett kapitaltillskott till Svenska Varv av 1 850 milj. kr. Soliditeten skulle då bli ca 15 % år 1983 och, om Svenska Varvs resultatprognoser infrias, ca 20 % år 1985. En nedskrivning av Kockums och Uddevallavarvets anläggningar i proportion till det minskade kapacitetsutnyttjandet bedöms vidare vara erforderlig. Nedskrivningens belopp sätts till 362 milj. kr. Den förlust som nedskrivningen vållar företaget skall täckas med skuldebrev från statens sida. Fullmäktige i riksgäldskontoret har tidigare fått bemyndigande att utfärda sådana till ett visst belopp, varav en del kvarstår outnyttjat. Bemyndigandet utökas enligt regeringens förslag med 305 milj. kr. Summan av detta belopp och det tidigare nämnda kapitaltillskottet blir 2 155 milj. kr., vilket alltså är

det totala medelstillskott som Svenska Varv föreslås få. Därtill kommer dess andel av det direkta varvssstödet i form av avskrivningslån, för åren 1984 och 1985 beräknad till 400 milj. kr.

### *Motförslag*

Vart och ett av de fyra oppositionspartierna har i en parti- eller gruppmotion delvis tagit avstånd från regeringens förslag och förordat en annan lösning av Svenska Varvs problem.

Moderata samlingspartiet anger i motion 1982/83:2338 som en utgångspunkt att strukturproblem inte kan avhjälpas genom upprepade statliga förlusttäckningsbidrag till krisbranscher och krisföretag. Företag som saknar möjligheter att överleva måste läggas ned, sägs det i motionen. Metoden att reducera varvskapaciteten genom begränsade nedskärningar vid olika varv betecknas som företagsekonomiskt förkastlig. Driften vid ett av de båda storvarven måste upphöra, är motionärernas slutsats. Regionala hänsyn bör tas, men ytterst måste de affärsmässiga bedömningarna vara avgörande. Vilket varv som skall läggas ned bör det, anser motionärerna, ankomma på Svenska Varvs styrelse att föreslå.

För att Svenska Varvs behov av kapitaltillskott från staten skall reduceras föreslår motionärerna att några av dotterbolagen skall introduceras på fondbörsen och säljas. De företag som har hänförs till koncernens kommersiella sektor – Calor-Celsius AB, Götaverken Arendal AB och Götaverken Ångteknik AB – skulle, hävdar motionärerna, må väsentligt bättre om de fick nya ägare med friskt kapital och företagsledning som kunde koncentrera sig på utvecklingen av företagen. Till den kommersiella sektorn skulle möjligen även Götaverken Cityvarvet AB kunna föras. Motionärerna uppger att de har låtit genomföra en extern professionell värdering av de nämnda företagen. Dessas totalvärde har då beräknats till 600 à 700 milj. kr.

Genom nedläggning av ett av de stora nybyggnadsvarven och försäljning av delar av koncernen minskar dennas balansomslutning, framhåller motionärerna. En soliditet av 15 % bör då kunna uppnås med mindre kapitaltillskott. Motionärerna föreslår ett belopp av 1 500 milj. kr.

Regeringens förslag är till sin grundläggande karaktär defensivt, sägs i motion 1982/83:2333 (c). Det får enligt motionärerna till konsekvens att den svenska varvsnäringen långsamt stryps. Den tillämnade kapacitetsneddragningen för med sig att inget av varven behåller sin konkurrenskraft. I stället borde man, menar motionärerna, satsa på ett av de två storvarven, nämligen Uddevallavarvet. För Kockums – i motionen betecknat som en av världens mest rationella anläggningar – tänker sig motionärerna en omvandling till tung verkstadsindustri. Svenska Varv föreslås få i uppdrag att inom en tvåårsperiod undersöka förutsättningarna för en privatisering av Kockums, dvs. överlåtelse av varvet till ett företag eller en företagsgrupp i Sverige eller utomlands som vill utnyttja anläggningarna främst för annat än fartygspro-

duktion. Kapitaltillskottet till Svenska Varv bör enligt motionärerna ställas i relation till den lägre omslutning som en försäljning av Kockums resulterar i. Ett belopp av 1 000 milj. kr. bedöms kunna ge rimliga förutsättningar för framtiden.

Folkpartiet är, förklaras det i motion 1982/83:2339, starkt negativt till ett statligt industristöd av den art och det omfång som regeringen föreslår. Det är nu dags, säger motionärerna, att fullfölja de principuttalanden om minskade subventioner till industrin som har gjorts från regeringens sida. Motionärerna kritiserar förslaget om lika stor kapacitetsminskning vid båda storvarven. På denna punkt bör riksdagen inte ta ställning i detalj, menar de. Svenska Varvs ledning bör genom tillskott från staten erhålla en viss ekonomisk ram och bör sedan själv få avgöra hur den samlade varvskapaciteten skall anpassas till marknadssituationen. Ett sista kapitaltillskott till Svenska Varv av 1 000 milj. kr. är vad man från folkpartiets sida vill medverka till. Medlen bör, sägs det i motionen, främst användas för utveckling av nya produkter och nya marknader. Avyttring av enheter inom koncernen är en möjlighet som det också kan bli aktuellt att utnyttja. I denna motion avvisas också regeringens förslag om ett utökat bemyndigande för riksgäldsfullmäktige att utfärda skuldebrev till Svenska Varv.

Statens ingripanden inom varvsindustrin är, anføres det i vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1982/83:2347, ingalunda utslag av någon socialistisk politik. Staten agerar tvärtom som en borgerlig stat, inriktad på att bevara den borgerliga samhällsordningens stabilitet när den utsätts för de störningar som är inbyggda i det kapitalistiska systemet. Den avveckling av varvsnäringen som pågår ligger i det privata kapitalets intresse. Den fackliga ledningen på förbunds nivå har förmått att liera sig med koncernledningen. Någon självständig facklig linje har därför inte kunnat utvecklas ovanför den lokala nivån, och där har den alltför ofta reducerats till strävanden att övervältra strukturomvandlingsproblemen på andra orter.

En ytterligare neddragning av varvskapaciteten kan, säger motionärerna, leda över till en fullständig avveckling. Lösningen måste enligt deras mening vara att varvens nuvarande kapacitet bevaras och att man genom en aktiv politik söker förbättra marknadsförutsättningarna. Lyckas inte detta måste statens arbetsmarknadspolitiska insatser i varvsregionerna öka. Regeringens förslag rörande medelstillskott till Svenska Varv får motionärernas stöd.

Utöver de nu nämnda motionerna finns två där man från regionala utgångspunkter särskilt pläderar för ettdera av de båda berörda storvarven. I motion 1982/83:2129 (c) yrkas på att riksdagen skall uttala sig till regeringen om Kockums betydelse för sysselsättningen både i Malmö och inom Malmöhus län i övrigt. Den höga teknologi och det yrkeskunnande som finns vid Kockums måste tas till vara, säger motionärerna. Kockums är det varv som alltid har ansetts vara bäst utrustat. Därför borde det också ha de bästa förutsättningarna att bedriva en effektiv verksamhet.

I motion 1982/83:2343 (s) påpekas att Uddevallavarvet nästan uteslutande

är en exportindustri. Det medverkar sålunda, understryker motionärerna, till en förbättring av vår handel med omvärlden. Den kunskap och erfarenhet som finns vid varven utgör en värdefull resurs för hela vår industriella utveckling, fortsätter de. Eftersom övriga industrier i Uddevallaregionen inte har några större behov av det kunnande som varvspersonalen äger är det, säger motionärerna, angeläget att inga drastiska förändringar sker vid Uddevallavarvet. De medel som anslås bör, vill motionärerna betona, användas både vid Kockums och Uddevallavarvet, och stödet bör utformas så att dessa varv kan konkurrera på samma villkor som andra varvsnationers företag. Motionärerna vill att riksdagen skall göra ett uttalande till regeringen av i huvudsak den innebörd som här har angivits.

### *Utskottets ställningstagande*

Fem förslag kan sålunda sägas stå emot varandra när det gäller Kockums och Uddevallavarvets framtid och hela Svenska Varv-koncernens finansiella situation.

Utskottet vill först kommentera vänsterpartiet kommunisternas linje. Partiet godtar regeringens ekonomiska ram för rekonstruktion av Svenska Varv men går inte med på någon neddragning av produktionskapaciteten. Resultatet av en sådan politik kan inte bli annat än nya underskott, som snart nog tvingar statsmakterna att på nytt skjuta till medel till Svenska Varv för så vitt företaget inte då skall lämnas att gå under. Att en ny krissituation för varven skulle, såsom motionärerna antyder, klaras med hjälp enbart av arbetsmarknadspolitiska insatser ter sig inte möjligt.

Gemensamt för moderata samlingspartiet, centerpartiet och folkpartiet är att man vill att en väsentlig kapacitetsminskning skall ske men inte är beredd att ta det fulla ansvaret för hur den skall genomföras.

Centerpartiet uttalar sig visserligen klart för att Kockums skall avvecklas som varv, men den lösning som anvisas – en privatisering på villkor att företaget förvandlas till en tung verkstadsindustri främst för annan produktion än fartygsproduktion – ter sig föga realistisk. De nya ägarna skulle överta ansvaret för en stor personal vars speciella kompetens endast delvis skulle kunna tillvaratas. De skulle bli tvungna att snabbt skaffa beläggning för den – med den tunga verkstadsindustrins mått – mycket stora anläggning som Kockums utgör. Vissa investeringar skulle sannolikt bli nödvändiga för att den nya produktionsinriktningen skulle möjliggöras. Av det medelstillskott som Svenska Varv skulle få enligt centerpartiets förslag skulle vid det tilltänkta ägarskiftet knappast återstå något större belopp som skulle kunna få medfölja Kockums vid överlåtelsen.

Folkpartiet vill att det föreslagna medelstillskottet skall reduceras kraftigt och att Svenska Varvs ledning skall få bestämma hur varvskapaciteten skall anpassas till marknadssituationen. Det säger sig självt att koncernledningen med väsentligt begränsade resurser tvingas att därvid gå avsevärt hårdare

fram än som förutsätts i propositionen. En ytterligare nedskärning av båda varvens kapacitet torde leda till att de båda mister sin konkurrenskraft, något som koncernledningen måste söka förhindra. Folkpartiets förslag får alltså sägas liksom moderata samlingspartiets innebära att ett av storvarven skall läggas ned.

För en koncern med stora kapitalbehov är ofta försäljning av vissa delar av företagsgruppen en möjlighet som måste prövas. Den försäljning av dotterbolag som moderata samlingspartiet rekommenderar för Svenska Varvs del skulle emellertid innebära att samtliga klart lönsamma enheter skulle lämna koncernen, som därefter skulle bestå enbart av vad som nu benämns dess omstruktureringssektor. En sådan operation kan inte betraktas som ekonomiskt rationell. Uppenbarligen skulle den inverka högst menligt på motivationen och företagsklimatet inom koncernen. Utskottet kan inte tillstyrka en sådan förändring av Svenska Varv-koncernens struktur.

Liksom regeringen finner utskottet att övervägande skäl talar för att statsmakterna nu prövar möjligheten att låta både Kockums och Uddevalla-varvet drivas vidare i minskad omfattning. De allvarliga sociala och samhällsekonomiska konsekvenser som en nedläggning skulle få talar starkt för detta. Det synes också angeläget att inför en möjlig förbättring av varvskonjunkturerna söka i det längsta bevara den stora resurs av teknisk kompetens som finns vid de båda varven. En förutsättning för att ett beslut om fortsatt drift skall vara meningsfullt är emellertid att Svenska Varv får ett medelstillskott som både ger koncernen en tillfredsställande soliditet och täcker de kostnader som hänger samman med minskningen av verksamhetsvolymen. Medelstillskottet måste då enligt utskottets bedömning ligga på den nivå som regeringen har föreslagit.

Av det sagda följer att utskottet tillstyrker regeringens förslag beträffande Kockums och Uddevalla-varvet och beträffande medelstillskott till Svenska Varv samt avstyrker motionerna 1982/83:2333 (c), 1982/83:2338 (m), 1982/83:2339 (fp) och 1982/83:2347 (vpk) i motsvarande delar. Vad beträffar de förut refererade yrkandena i motionerna 1982/83:2129 (c) och 1982/83:2343 (s) vill utskottet framhålla att det förslag som utskottet här har tillstyrkt bl. a. syftar till att de personella och tekniska resurser som finns vid de två fartygstillverkande storvarven skall tas till vara och därmed också den exportpotential som fartygsproduktionen representerar. I det program som utskottet därmed stöder ingår också att sysselsättningsutvecklingen i varvsregionerna skall bevakas noga från samhällets sida. Något särskilt uttalande till regeringen med anledning av de båda sistnämnda motionsyrkandena finner utskottet inte motiverat.

De skuldebrev som riksgäldsfullmäktige utfärdar till Svenska Varv för nedskrivning av anläggningar löper med ränta, som betalas av staten. I budgetpropositionen (bil. 14 s. 277) har på grundval av det bemyndigande som gavs år 1981 föreslagits att 107 milj. kr. skall anvisas för räntekostna-

terna under budgetåret 1983/84. Förslaget i proposition 1982/83:147 om en ökning av skuldbeloppet åtföljs av ett förslag om att anslaget till räntekostnader skall höjas till 125 milj. kr. Yrkandet i motion 1982/83:2339 (fp) om avslag på det förra förslaget åtföljs av ett motsvarande avslagsyrkande i det senare fallet.

I konsekvens med sitt tillstyrkande av regeringens förslag att skuldebrev skall få utfärdas intill ett sammanlagt belopp av högst 968 milj. kr. tillstyrker utskottet att anslaget till räntekostnader höjs till 125 milj. kr. Motion 1982/83:2339 (fp) avstyrks alltså i nu berörd del.

## Övriga frågor rörande Svenska Varv

### *Lönsamhetskrav*

Regeringens tidigare (s. 13) presenterade program för fortsatt drift vid Kockums och Uddevallavarvet har som en förutsättning att det lönsamhetsmål som Svenska Varv enligt sin strukturplan skulle uppnå år 1985 i stället skall nås senast år 1986. I den mån varven inte med tillgängligt stöd kan teckna order till priser som täcker produktionskostnaderna måste deras kapacitet minska ytterligare, slås det fast i propositionen. Utskottet har i det föregående redovisat sitt ställningstagande till regeringens förslag beträffande Svenska Varvs struktur och finansiering och till oppositionspartiernas olika motförslag i dessa hänseenden. Härvid har utskottet bl. a. förordat ett betydande kapitaltillskott till Svenska Varv.

I motion 1982/83:2338 (m) vidhålls kravet på att den fortsatta fartygsproduktionen – enligt motionärerna vid endast ett kvarstående storvarv – skall, såsom angivits i strukturplanen, bli lönsam senast år 1985. Kan det kravet inte uppfyllas måste Svenska Varvs styrelse ta konsekvenserna och föranstalta om ytterligare kapacitetsneddragning och eventuellt nedläggning av fartygsproduktionen, säger motionärerna.

Utskottet har framställt sina förslag beträffande Kockums och Uddevallavarvet samt medelstillskott till Svenska Varv utifrån förutsättningen att lönsamhetskravet för fartygsproduktionen skall, såsom regeringen förordar, gälla fr. o. m. år 1986. Utskottet ansluter sig alltså inte till det strängare krav som uppställs i motion 1982/83:2338 (m).

### *Karlskronavarvet*

Vid Svenska Varvs tredje fartygsproducerande enhet, Karlskronavarvet AB, har tidigare förekommit tillverkning av handelsfartyg, och företaget har också varit engagerat i produktionen av vindkraftaggregat. Efter en omstrukturering är Karlskronavarvet nu inriktat på produktion, modernisering och underhåll av örlogsfartyg för den svenska marinen samt export av örlogs- och kustbevakningsfartyg. Detta begränsar varvets egna möjligheter att påverka försäljningsvolymen, påpekas det i propositionen. En reducerad

ram för nyansskaffningar och en successiv övergång till mindre underhålls-krävande fartyg kan leda till att beläggningen vid Karlskronavarvet – som nu har 1 100 anställda mot 1 700 år 1979 – minskar ytterligare. Regeringen uttalar i propositionen att statsmakterna har ett särskilt ansvar för att tillförsäkra en rimlig beläggningssituation på Karlskronavarvet.

I motion 1982/83:2034 (s), som härrör från allmänna motionstiden och sålunda väcktes innan propositionen framlades, begärs att riksdagen i ett uttalande till regeringen skall betona vikten av att produktionen vid Karlskronavarvet upprätthålls vid lägst dagens nivå. Yrkandet framställs mot bakgrund av en del uppgifter om produktionsläget vid varvet, vilka naturligen numera inte är helt aktuella.

Regeringens citerade deklaration är i stort sett identisk med ett uttalande som riksdagen gjorde våren 1980 på förslag av näringsutskottet (NU 1979/80:69 s. 23). Regeringen har, hette det däri, ett särskilt ansvar för Karlskronavarvets beläggning, eftersom varvet med sin marina inriktning har begränsade möjligheter att påverka sin försäljningsvolym genom egna insatser. Våren 1981 fick regeringen av riksdagen ett särskilt beställningsbemyndigande som skulle möjliggöra tidigareläggning av vissa beställningar för marinens räkning (NU 1981/82:63 s. 10 f.). I dagens läge vill utskottet anförda att det i första hand bör vara de militära myndigheternas sak att på grundval av en övergripande planering sörja för ett så vitt möjligt jämnt och effektivt utnyttjande av de varvsresurser – i olika ägo – som står till marinens förfogande. Karlskronavarvets långsiktiga betydelse för marinens nyansskaffning och underhåll av fartyg måste uppmärksammas i detta sammanhang. Bland de övriga varv som är aktuella vill utskottet särskilt nämna Marinvarvet i Fårösund. En omständighet som måste vägas in i den militära planeringen är vilka förutsättningar de berörda varven har att vid olika tidpunkter få kompletterande order. Karlskronavarvet huvudsakligen för export och Marinvarvet från civila beställare. Sammanfattningsvis konstaterar utskottet att riksdagens uttalande år 1980 om Karlskronavarvet bör anses stå fast och att motion 1982/83:2034 (s) med hänsyn till vad som anförs i propositionen kan lämnas utan särskild åtgärd.

### *Svenska Varvs organisation*

Med i huvudsak samma argumentation som tidigare återkommer i motion 1982/83:1492 (m) ett tidigare önskemål – senast behandlat förra året (NU 1981/82:53 s. 19) – om att regeringen skall anmodas verka för en uppdelning av Svenska Varv-koncernen i två grupper – ett Sydvarv och ett Västvarv.

Ett annat yrkande i samma motion går ut på att regeringen bör verka för att livskraftiga delar av varvsnäringen återförs till den privata sektorn. Förslaget hänför sig till en tid då varvsnäringen har fått en struktur som ger lönsam drift. Utskottet hänvisar på denna punkt till sin föregående diskussion av strukturförändringar inom Svenska Varv.



Frågan om en uppdelning av Svenska Varv i två grupper aktualiserades ursprungligen i samband med att staten skulle förvärva Kockums varvsrörelse. Situationen var då, som utskottet framhöll förra året, annorlunda så till vida att det fanns två storvarv i Skåne och att alla storvarven i landet hade likartad produktionsinriktning. Ett av de skånska storvarven, Öresundsvarvet i Landskrona, har numera avvecklats. De västsvenska storvarven har specialiserat sig på olika produktområden. De dotterbolag till Svenska Varv som är inriktade på annan industriell verksamhet än varvsrörelse låter sig inte självklart inordnas i endera av två regionalt avgränsade varvsgrupper. Skulle något av de tidigare nämnda motionsyrkanden som avser nedläggning av ett storvarv eller privatisering av Kockums vinna gehör hos riksdagen skulle förutsättningarna för förslaget om ett Sydvarv och ett Västvarv rubbas ytterligare.

Liksom förra året finner utskottet sammanfattningsvis att de här berörda förslagen saknar aktualitet. Motion 1982/83:1492 (m) avstyrks alltså.

### *Koncernledning*

Utskottet har i det föregående (s. 12) refererat vänsterpartiet kommunisternas starkt kritiska omdömen – i motion 1982/83:2347 – om den statliga varvspolitiken. Bl. a. hävdas i motionen att värdefulla idéer, inte minst från de anställdas sida, till åtgärder för att motverka varvskrisen har stött på motstånd hos Svenska Varvs ledning. Med en annan koncernledning hade olika uppslag i högre grad kunnat utnyttjas positivt, säger motionärerna. De yrkar på ett uttalande av riksdagen om att Svenska Varv bör få en ny ledning.

Ett likartat motionsyrkande från vänsterpartiet kommunisterna avslogs av riksdagen våren 1981 (NU 1980/81:63 s. 6). Det bör, anförde näringsutskottet i sitt avstyrkande av motionen, vara regeringens sak att utan detaljerade anvisningar från riksdagens sida tillse att den statliga varvskoncernen har en väl fungerande ledning. Självfallet är det angeläget att koncernledningen har de anställdas förtroende, tillfogade utskottet, men den måste också framstå som auktoritativ och samarbetsvillig i förhållande till övriga intressenter, inte minst kunderna. Utskottet sade sig utgå från att regeringen och de som direkt eller indirekt hade fått dess förtroende att leda Svenska Varv eftersträfvade sådana relationer som på allt sätt skulle främja en positiv utveckling för koncernen.

Samma kommentarer ter sig befogade i dag. Utskottet avstyrker alltså motion 1982/83:2347 (vpk) i nu berörd del.

### *Forskning och utveckling*

I anslutning till ett resonemang om framtida varvs- och rederiverksamhet i statlig regi, vilket utskottet återkommer till senare (s. 29), tar vänsterpartiet

kommunisterna i motion 1982/83:2347 upp frågan om resurser för forskning och utveckling inom varvsindustrin. På 1990-talet kommer varven troligen att ställas inför den situationen att varken fartygs- eller offshore-produktion kan garantera ett tillräckligt kapacitetsutnyttjande, säger motionärerna. Helt andra områden måste därför utvecklas. Motionärerna vill att 100 milj. kr. – som de räknar av från det föreslagna anslaget för tillskott till Zenit Shipping AB – skall anvisas för forsknings- och utvecklingsändamål.

Utskottet vill framhålla att den svenska varvsnäringen fortfarande, trots de nedskärningar som har genomförts, inrymmer en betydande industriell kapacitet. För Sveriges framtid som industrination är det viktigt att det tekniska och industriella kunnandet inom varvsnäringen tas till vara och utnyttjas, även om den traditionella varvsproduktionen minskar. För att detta skall bli möjligt krävs ett aktivt forsknings- och utvecklingsarbete, som bl. a. tar sikte på att finna nya produkter som kan tillverkas inom varvsindustrin.

Statens stöd till teknisk forskning och utveckling kanaliseras till sin huvuddel genom styrelsen för teknisk utveckling (STU). STU:s satsningar avser till stor del s. k. prioriterade områden, dvs. områden där möjligheterna för svensk industri att lyckas har bedömts vara störst. Ett av de teknikområden som förväntas få särskilt stor betydelse och som STU följaktligen ägnar koncentrerade insatser är havsteknik. Denna gren av tekniken tilldrar sig särskilt intresse med hänsyn till att regeringen avser att senare i år förelägga riksdagen förslag på havsresursområdet. Det är härvid bl. a. fråga om en fortsatt utveckling av havstekniken som bör kunna resultera i att det kommer fram nya produkter för tillverkning inom varvsindustrin.

Utskottet – som i sitt betänkande NU 1982/83:34 (s. 47) har behandlat frågan om anslag till STU – anser att riksdagen nu närmast bör avvaka den aviserade propositionen om havsresursverksamheten och avstyrker därför förslaget om ett särskilt anslag för forskning och utveckling vid Svenska Varv. Med det uttalande som just gjorts har utskottet emellertid velat markera vikten av framtidsytande forsknings- och utvecklingsinsatser inom koncernen.

## **Zenit Shipping AB**

### *Bakgrund*

Ett kraftigt förlustbringande dotterbolag till Svenska Varv är Zenit Shipping AB. Detta bolag hanterar huvuddelen av de omfattande fartygs-engagemang som Svenska Varv nödgats ikläda sig i samband med bl. a. avbeställningar av kontrakterade fartyg eller bristande betalning från köparens sida. År 1978 innehade Zenit inte mindre än 71 fartyg, helt eller delvis, därav ca två tredjedelar tankfartyg. Efter omfattande försäljningar fram till början av år 1982 har fartygsbeståndet åter ökat. F. n. har Zenit drygt 50 fartyg eller fartygsandelar. Zenit sköter normalt inte befraktningen

och marknadsföringen av fartygen. I stället är det ett flertal olika rederier, mest norska och svenska, som svarar för driften. I ett mindre antal fall inbefraktas dock fartyg av Zenit. En av Zenits uppgifter är att avveckla Svenska Varvs fartygsengagemang. Marknadsläget gör att detta f. n. inte kan ske utan förluster. Genom uppskov med försäljningarna räknar Zenit med att kunna hålla nere dessa förluster. Driftresultatet har åren 1980 och 1981 varit negativt. Sistnämnda år bokfördes ett underskott av närmare 1 000 milj. kr. Zenit har måst låna upp medel i stor utsträckning. För åren 1983–1986 räknas med ett samlat underskott av ca 2 000 milj. kr. Vid periodens slut bedöms fartygsbeståndet kunna vara avvecklat till priset av en förlust på – i dagens värde – ca 1 500 milj. kr. Vid en omedelbar avveckling skulle realisationsförluster och utlösen av inbefraktningssavtal kosta ca 2 400 milj. kr.

### *Förvärv av Svenska Varvs aktier i Zenit*

En hittills inte behandlad komponent i den tillämnade finansiella rekonstruktionen av Svenska Varv är att Zenit skall skiljas ut från koncernen och ägas direkt av staten.

Staten skall sålunda överta Svenska Varvs aktier i Zenit. I ett avtal mellan parterna har priset för dessa satts till 23 milj. kr., vilket är deras bokförda värde hos Svenska Varv. För att förvärvet skall möjliggöras föreslår regeringen ett anslag av denna storlek på tilläggsbudget III till årets statsbudget. Detta förslag avvisas i två motioner. Zenits värde är i själva verket starkt negativt, sägs det i motion 1982/83:2338 (m). Staten borde följaktligen inte betala mer än en symbolisk summa av en krona. I motion 1982/83:2339 (fp) motiveras avslagsyrkandet med att Svenska Varv självt måste ta ekonomiskt ansvar för hela sin verksamhet.

Den föreslagna likviden för Svenska Varvs aktier i Zenit svarar som nämnts mot Zenitaktiernas bokförda värde hos Svenska Varv och ingår som ett led i ett samlat program för finansiell rekonstruktion av koncernen. Utskottet tillstyrker propositionen på denna punkt och avstyrker alltså de båda nämnda motionsyrkandena.

### *Finansiellt stöd till Zenit*

Regeringen deklarerar i propositionen att Zenits fartygsinnehav bör avvecklas så snabbt som marknadsförhållandena tillåter. Eftersom fartygsinnehavet är så omfattande bedöms det nödvändigt att avveckla det successivt. Denna strategi kräver tillskott av kapital till Zenit. Regeringen föreslår ett anslag av 3 000 milj. kr. för detta ändamål på tilläggsbudget III. Härav beräknas 350 milj. kr. för en höjning av Zenits aktiekapital, som f. n. är endast 25 milj. kr., samt 841 milj. kr. resp. 769 milj. kr. för täckande av 1982 och 1983 års förluster. Återstoden, 1 040 milj. kr., föreslås stå till regeringens förfogande för täckande av senare förluster. Tillskottet till Zenit

skall delvis få formen av ett villkorligt aktieägartillskott och alltså kunna ge upphov till vissa återbetalningar.

Från moderata samlingspartiets, centerpartiets och folkpartiets sida riktas kraftiga invändningar mot regeringens förslag på denna punkt. Det finns all anledning att ifrågasätta om de utomordentligt stora förluster som fortsatt drift medför kan kompenseras genom höjda försäljningsvärden på fartygen. sägs det i motion 1982/83:2338 (m). Kapitaltillskottet till Zenit borde begränsas till 1 610 milj. kr., vilket motsvarar beräknad förlusttäckning för åren 1982 och 1983. Om denna ram inte täcker får utvägen bli konkurs, menar motionärerna. De uttalar vidare att fartygen i första hand bör erbjudas till den svenska sjöfartsnäringen. Möjligheten av att ett mindre antal rederier med fartyg förvärvade från Zenit börsintroduceras borde prövas. Motionärerna hänvisar härvidlag till vad de kallar Saléns-modellen, efter ett aktuellt fall då ett nybildat rederi inbjuder placerare som är intresserade av att satsa på högriskprojekt att bli delägare i två från Saléns-koncernen förvärvade stora tankfartyg. Motionärerna yrkar på att riksdagen skall dels avslå regeringens begäran om anslaget på 3 000 milj. kr., dels begära ett nytt förslag till avveckling av och förlusttäckning för Zenit enligt vad de har anfört i motionen.

Den del av anslaget som avser täckande av förluster efter år 1983 vill centerpartiet inte vara med om att anvisa. Argumentationen för delposten 1 040 milj. kr. är inte övertygande, sägs det i motion 1982/83:2333 (c). Anslaget föreslås följaktligen bli 1 960 milj. kr. I motion 1982/83:2339 (fp) kommer samma uppfattning till uttryck. Det är principiellt olämpligt att anvisa medel för framtida förluster innan dessa har uppstått, anför motionärerna. En sådan åtgärd riskerar nämligen att dämpa företagets ambition att på alla sätt försöka begränsa framtida förluster. Efter avdrag av 1 040 milj. kr. rundar motionärerna av anslagssumman nedåt till 1 900 milj. kr.

Även vänsterpartiet kommunisterna föreslår i sin motion 1982/83:2347 en viss reduktion av anslaget, närmare bestämt med 100 milj. kr. Detta belopp skulle enligt motionen i stället anslås till forskning och utveckling inom Svenska Varv. Förslaget härom har utskottet behandlat i det föregående (s. 17). Utskottet har därvid icke tillstyrkt en sådan omdisposition av anslagsmedlen som förordas i motion 1982/83:2347 (vpk).

Utskottet ställer sig positivt till de riktlinjer för Zenits fortsatta verksamhet som anges i propositionen. Liksom föredragande statsrådet vill utskottet understryka vikten av att Zenits fartygsbestånd avyttras så snabbt som marknadsförhållandena medger. För att den uppgjorda handlingsplanen för Zenit skall kunna fullföljas är det enligt utskottets mening väsentligt att bolagets ekonomi saneras och att regeringen får begärda resurser för att vid behov kunna täcka även ytterligare förluster. Utskottet tillstyrker regeringens förslag om ett tillskott av 3 000 milj. kr. att lämnas bl. a. som aktiekapital och som villkorligt aktieägartillskott. De motionsyrkanden som går ut på ett lägre anslagsbelopp avstyrks sålunda.

*Företagsledning*

Liksom i fråga om Svenska Varv begärs i motion 1982/83:2347 (vpk) att Zenits nuvarande ledning skall bytas ut. Det dåliga läge som bolaget befinner sig i kan inte skyllas enbart på sjöfartskonjunkturerna, menar motionärerna. Verksamheten bedrivs, anser de, på ett i hög grad diskutabelt sätt. Man har inte utnyttjat sina tillgångar och inte bedrivit den fraktpolitik som är nödvändig för ett rederi.

Utskottet avstyrker motionsyrkandet med hänvisning till sitt resonemang beträffande ledningsförhållandena hos Svenska Varv.

*Samarbete mellan Zenit och svenska rederier*

I det föregående har i korthet redovisats hur Zenits verksamhet är upplagd. Den grundläggande principen är som nämnts att Zenit skall avveckla sitt fartygsinnehav på snabbt som marknadsförhållandena medger. I avvaktan på försäljning gäller att Zenit bör förvalta och driva fartygen så effektivt och billigt som möjligt samt bibehålla ett gott underhåll av fartygen.

Fartygen drivs i samarbete med andra rederier, huvudsakligen norska och svenska. En betydande del av flottan är emellertid f. n. upplagd på grund av fraktkris. I motion 1982/83:2344 (s) begärs åtgärder från statsmakternas sida för att förbättra möjligheterna till att fartyg där staten har ägarengagemang kan drivas under svensk flagg. Motionärerna pekar på att Zenits fartyg nu i stor utsträckning seglar under andra länders flagg, även under s. k. bekvämlighetsflagg. När de hyror som utländska redare betalar till Zenit medför förluster för ägaren innebär detta, säger motionärerna, att de svenska skattebetalarna subventionerar utländska redare som konkurrerar med svenska. Efter omorganisationen borde Zenit i första hand söka samarbete med svenska redare i avvaktan på det rätta försäljningstillfället. Detta skulle förbättra sysselsättningen för svenska sjömän, ge svenska rederier möjlighet att hävda sig på fraktmarknaderna samt tillföra Sverige utländsk valuta.

Utskottet har förståelse för motionärernas önskemål. Möjligheterna att driva återstående fartyg under svensk flagg i avvaktan på försäljning är emellertid beroende av en rad olika omständigheter. Hit hör bl. a. befintliga avtal med utländska redare rörande drift av fartygen, kostnader för att bygga om fartygen så att svenska bestämmelser blir uppfyllda, förutsättningarna för att tillfredsställande ekonomiska avtal kan träffas med svenska redare samt de regler som gäller för den gemensamma nordiska arbetsmarknaden. Särskilt måste beaktas att övergång till svensk drift i förekommande fall kommer att avse endast en begränsad period, eftersom en försäljning alltid är förestående. Utskottet anser att det bör få ankomma på Zenits ledning att pröva hithörande frågor mot bakgrund av de nyssnämnda riktlinjerna för bolagets verksamhet. Motion 1982/83:2344 (s) avstyrks följaktligen.

## Stöd till varvsindustrin

### *Inledning*

Förutom genom direkta insatser i Svenska Varv har staten på senare år bistått varvsindustrin genom en rad olika stödformer av generell natur, vilka alltså har kommit även de privata varven till godo. En uttalad strävan från regeringens sida är nu att statens subventioner till näringslivet skall minska. Med hänvisning härtill görs i propositionen en genomgång av de olika stödformerna på varvsområdet, varvid förändringar föreslås i olika avseenden. De internationella förhållandena måste dock beaktas. Sveriges viktigaste konkurrentländer har ett omfattande statligt stöd och tycks inte ha för avsikt att avveckla detta. Man bör, sägs det i propositionen, från svensk sida fortsätta det arbete på att minska varvstödet som pågår inom OECD. F. n. gäller emellertid att svensk varvsindustri genom fortsatt statligt stöd bör ges rimliga förutsättningar att konkurrera om befintliga order. Omfattningen av stödet bör dock enligt regeringens uppfattning minska.

Utskottet behandlar fortsättningsvis de olika stödformerna en efter en. Några övergripande frågor tas upp sist i detta avsnitt.

### *Kreditgarantier*

Riksgäldsfullmäktige har bemyndigats ikläda staten garantier för finansiering i anslutning till produktion vid varven. Villkoren för sådan garanti – vilken för svenska beställare får motsvara högst 90 % och för utländska beställare högst 80 % av kontraktspriset – anges kort i propositionen (s. 27). Fortsatta möjligheter att erhålla kreditgarantier utgör enligt regeringens bedömning en förutsättning för att varven skall kunna finansiera sin produktion.

När kreditgaranti lämnas kräver nämnden för fartygskreditgarantier och riksgäldskontoret enligt praxis borgen från det varvsföretag där det fartyg som garantin avser har beställts. Motivet är att det är väsentligt att varvsföretagen har ett direkt ekonomiskt ansvar för hela sitt kundengagemang. Från de mindre och medelstora varvens sida har begärts att kravet på borgen skall lättas. Regeringen förklarar sig nu beredd att tillmötesgå detta önskemål. Den föreslår att borgensåtagandet för de mindre och medelstora varvens del skall reduceras till 10 % av vid varje tillfälle utestående kreditgarantier. Ett sådant åtagande säkerställer varvens affärsansvar, sägs det i propositionen. Nämnden för fartygskreditgarantier har ansett en sådan reduktion av borgensåtagandet vara möjlig utan att statens riskposition på något avgörande sätt försämrats (prop. s. 68). Riksgäldsfullmäktige har däremot haft principiella betänkligheter mot förslaget. Regeringens förslag omfattar inte varv som ingår i Svenska Varv-koncernen.

I motion 1982/83:2339 (fp) avstyrks förslaget. Från principiell synpunkt är

det, säger motionärerna, väsentligt att varvsföretagen har ett direkt ekonomiskt ansvar för sina kundengagemang.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag. Utskottet vill härvid peka på fartygskreditgarantinämndens positiva inställning till att en ny praxis införs.

Genom den förslagna förändringen kommer Finnboda Varv i en oacceptabel position gentemot övriga mindre och medelstora varv, hävdas det i motion 1982/83:2340 (s). Eftersom Finnboda tillhör Svenska Varv måste det även fortsättningsvis borga för 100 % av garantibeloppet.

Utskottet är inte berett att föreslå någon ändring till Finnboda Varfs förmån. När det gäller detta varv liksom Götaverken Cityvarvet, beträffande vilket liknande synpunkter skulle kunna anföras, får det ankomma på moderbolaget Svenska Varv att inom ramen för tillgängliga resurser göra de insatser som kan behövas. Utskottet avstyrker alltså motion 1982/83:2342 (s).

De ändringar i riktlinjerna för fartygskreditgarantier som regeringen föreslår innebär i övrigt dels att garantisystemets räckvidd i tiden utsträcks till att omfatta order som tecknas före utgången av år 1986, dels att kreditgarantier skall kunna lämnas även för lån som Zenit Shipping AB tar upp för att finansiera sin verksamhet. Utskottet har ingen erinran mot dessa förslag.

Ytterligare ett yrkande rörande fartygskreditgarantierna finns i motion 1982/83:2338 (m). Riksdagen bör, anser motionärerna, uttala som sin mening att en skärpt prövning av nya fartygskreditgarantier skall ske i syfte att nedbringa risktagandet.

Utskottet anser inte att fartygskreditgarantinämnden och riksgäldskontoret behöver kompletterande anvisningar i denna form. Motionsyrkandet avstyrks därför.

Den fastställda ramen för fartygskreditgarantier är f. n. inte fullt 24 miljarder kronor. Mot bakgrund av de bedömningar av varvsindustrins volymutveckling som redovisas i propositionen förslår regeringen att den vidgas till 30 miljarder kronor.

Förslaget möter invändningar i två motioner. Den nuvarande ramen är i det närmaste fulltecknad, noteras det i motion 1982/83:2338 (m). Samtidigt bör man emellertid beakta de omfattande kreditrisker som tas, fortsätter motionärerna. Vid en nedläggning av ett av nybyggnadsvarven och en eventuell ytterligare bantning av det kvarvarande nybyggnadsvarvet borde behovet av nya kreditgarantier minska. Motionärerna vill att riksdagen skall hos regeringen begära förslag till en ny ram beräknad i enlighet med vad som anförs i motionen.

I motion 1982/83:2339 (fp) förslås en ram av 25 milj. kr. Folkpartiet siktar genom sina förslag till en reducerad volymutveckling för varvsindustrin, påpekas det. I konsekvens därmed bedöms en vidgning av ramen med drygt 1 miljard kronor vara tillräcklig.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och vill betona att det blir den faktiska utvecklingen inom varvsindustrin tillsammans med garantimyndigheternas praxis som kommer att bli avgörande för i vilken utsträckning den vidgade ramen kommer att utnyttjas.

För förlusttäckning till följd av lämnade fartygskreditgarantier föreslår regeringen ett anslag av 50 milj. kr. Utskottet tillstyrker detta förslag.

Fartygskreditgarantier är förenade med avgifter. Dessa bör enligt tidigare uttalanden utformas på så sätt att kreditgarantisystemet kan beräknas vara självbärande. I propositionen anförts nu att avgifterna bör täcka dels administrationskostnader, dels förluster på grund av lämnade garantier. Riksdagen föreslås godkänna dessa riktlinjer, som skall läggas till grund för ett uppdrag åt fartygskreditgarantinämnden att i samarbete med riksgäldskontoret lämna förslag till en sådan utformning av avgiftssystemet att det angivna syftet förverkligas. Regeringens förslag till riksdagen på denna punkt tillstyrks uttryckligen i motion 1982/83:2339 (fp). Utskottet är av samma mening. Vidare tillstyrker utskottet regeringens förslag att en särskild inkomstitel för influtna garantiavgifter skall uppföras på statsbudgeten.

### *Räntestöd*

Staten kan enligt tidigare beslut lämna räntestöd vid finansiering av nybyggnad eller större ombyggnad av fartyg som beställs av svensk beställare vid svenskt varvsföretag före utgången av år 1983. De villkor som gäller finns redovisade i propositionen (s. 30). Regeringen föreslår nu att stöd skall få lämnas för order som tecknas före utgången av år 1986. Samtidigt föreslås vissa ändringar i villkoren.

Det skall sålunda införas möjlighet att få ett större räntestöd under en kortare tidsperiod med oförändrad löptid på lånet och med bibehållande av oförändrad subventionsgrad. Vidare skall den nuvarande möjligheten till matchning, dvs. gynnsammare finansieringsvillkor än eljest vid påvisbart konkurrerande anbud från utländskt varv, förbehållas offshore-anläggningar såväl vid export som vid inhemska beställningar.

Utskottet har ingenting att erinra mot de föreslagna ändringarna och tillstyrker att systemet med räntestöd förlängs på angivet sätt.

### *Exportkreditgarantier*

Utskottet har i sitt betänkande NU 1982/83:34 behandlat regeringens förslag – i budgetpropositionen – rörande anslag till statsstödd exportkreditgivning genom AB Svensk Exportkredit. För att en framtida bedömning av exportkreditstödet industripolitiska konsekvenser skulle underlättas har regeringen delat upp det tidigare samlade anslaget för detta ändamål i tre, varav ett föreslås bli benämnt Kostnader för statsstödd exportkreditgivning avseende export av fartyg m. m. Medelsbehovet för det



sistnämnda ändamålet angavs i budgetpropositionen till 480 milj. kr. På basis av senare beräkningar – som aviserades i budgetpropositionen – föreslås i proposition 1982/83:147 ett anslag av 350 milj. kr.

Från moderata samlingspartiets sida yrkades under allmänna motionstiden – i motion 1982/83:2007 – att det beräknade anslaget av 480 milj. kr. skulle sänkas till 440 milj. kr. I det nya läget förordar moderata samlingspartiet – i motion 1982/83:2338 – ett anslag av 250 milj. kr. Minskningen motiveras med att den reduktion av varvskapaciteten som motionärerna räknar med kommer att medföra minskat behov av exportkreditstöd.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motionsyrkandet.

### *Avskrivningslån*

För att de svenska varvens konkurrenskraft gentemot utländska konkurrenter skall stärkas lämnar staten avskrivningslån, som har formen av ett visst stöd per direkt produktionstimme för nybyggnad och större ombyggnad. Stödberättigade är högst så många timmar som användes för fartygsproduktion år 1980. Stödet skall alltså inte kunna användas för att öka varvens kapacitet. År 1981 var beloppet per timme 55 kr. Det har sänkts till 40 kr. för år 1982 och 25 kr. för år 1983. I propositionen föreslås att avskrivningslån skall utgå med 25 kr. per timme även fortsättningsvis. Antalet stödberättigade produktionstimmar skall högst få ligga på 1983 års nivå. Till skillnad från de övriga stödformerna, som enligt regeringens förslag förlängs för en treårsperiod, föreslås ordningen med avskrivningslån skola gälla endast åren 1984 och 1985. Medelsbehovet beräknas till 400 milj. kr. för Svenska Varv och 65 milj. kr. för de mindre och medelstora varven.

Moderata samlingspartiet förklarar i motion 1982/83:2338 att partiet ställer sig tveksamt till statssubventioner som är relaterade till antalet direkta produktionstimmar. Lånen borde, menar motionärerna, ersättas med lånegarantier avsedda att mildra effekterna av kapitalminskningar. Med hänsyn till hur det nu befintliga stödet är konstruerat accepterar motionärerna även att det framtida stödet relateras till antalet produktionstimmar, så att genomförandet av strukturförändringarna inte störs. Kostnaderna för lånegarantierna skall, föreslås det, allteftersom de uppstår täckas från resp. års budget. Motionärerna vill att riksdagen hos regeringen skall begära förslag till en sådan ersättning för avskrivningslånen som de har skisserat.

Utskottet ansluter sig till regeringens förslag att systemet med avskrivningslån skall bibehållas t. v. med oförändrad bidragsgrad. Det moment av direkt subventionering som avskrivningslånen representerar torde vara erforderligt i nuvarande läge; utskottet har svårt att se hur ett system med lånegarantier skulle kunna få motsvarande effekt. Vad gäller motionsyrkandet vill utskottet framhålla att det önskade förslaget från regeringen inte skulle kunna föreligga förrän årets riksmöte har avslutats. Om riksdagen inte skulle medge nya avskrivningslån skulle varvsindustrin alltså i ett slag

utsättas för en kraftig inkomstreduktion. Motionen avstyrks i här ifrågavarande del.

Även i detta sammanhang aktualiseras genom motion 1982/83:2340 (s) Finnboda Varfs situation. Detta varv har, säger motionärerna, inte haft del av det stöd som avskrivningslånen utgör och har därför tvingats konkurrera med övriga varv på olika villkor. Svenska Varv borde vara oförhindrat att inom den föreslagna ramen för avskrivningslån ge stöd till nybyggnadsprojekt avpassade för de små produktionsenheterna inom koncernen.

Utskottet vill erinra om att Finnboda Varf enligt nu tillämpade riktlinjer har sin verksamhet inriktad på reparationer och ombyggnader av fartyg samt viss industriproduktion. Någon egentlig nybyggnadsverksamhet är alltså inte avsedd att förekomma vid varvet. Liksom när det gäller borgensåtaganden i samband med kreditgarantier (s. 23) vill utskottet även nu konstatera att det i första hand ankommer på moderbolaget Svenska Varv att inom ramen för sina resurser sörja för att Finnboda Varfs produktionskapacitet tillvaratas på lämpligt sätt. Med det sagda avstyrker utskottet motion 1982/83:2340 (s) i nu berörd del.

På tal om Cityvarvet och Finnboda Varf konstaterar föredragande statsrådet i propositionen att dessa varv – vilka är de företag inom Svenska Varv-koncernen som främst konkurrerar med de privatägda varven – drivs helt utan statliga stödotsatser. När det gäller ombyggnadsarbeten konkurrerar de sålunda på något sämre villkor än de privatägda varven, påpekar han. Strävan måste, uttalas det vidare, vara att konkurrensen mellan de olika varven skall bedrivas på lika villkor och enligt företagsekonomiskt riktiga principer. Utskottet instämmer i detta uttalande.

### *Övriga frågor*

Regeringens förslag till riksdagen i proposition 1982/83:147 upptar som ett första moment att riksdagen skall godkänna de ändrade riktlinjer för stöd till svenska varvsindustri som anges i propositionen. Härvid hänvisas till det inledande avsnittet under rubriken Stöd till varvsindustrin. I detta avsnitt återfinns i huvudsak de allmänna synpunkter på stödet till svensk varvsindustri sett i ett internationellt perspektiv som utskottet har refererat inledningsvis under samma rubrik (s. 22). Dessa synpunkter ger enligt utskottets mening inte anledning till något särskilt uttalande från riksdagens sida.

Till detta moment i regeringens förslag vill utskottet också hänföra ett principiellt betydelsefullt uttalande om det generella statliga varvstödet som görs annorstädes i propositionen (s. 40). En förutsättning för att Svenska Varv skall erhålla varvstöd i form av avskrivningslån, kreditgarantier, räntestöd m. m. skall, anför det, vara att produktionskapaciteten vid Kockums och Uddevallavarvet uppgår till högst den nivå som har angivits i propositionen (jfr s. 10 i detta betänkande). För övriga varv inom koncernen

bör, heter det vidare, som ett villkor för erhållande av stöd gälla att riktlinjerna i koncernens strukturplan fullföljs. Utskottet ansluter sig till dessa riktlinjer för generellt varvsstöd till huvudmottagaren av sådant stöd. Svenska Varv-koncernen.

I detta sammanhang tar utskottet vidare upp ett allmänt hållet yrkande i vardera av motionerna 1982/83:2338 (m) och 1982/83:2339 (fp). I den förstnämnda hemställs allra först att riksdagen med avslag på propositionen skall begära förslag till ändrade riktlinjer för stöd till svensk varvsindustri i enlighet med vad som anförs i motionen. Av denna framgår emellertid att motionärerna inte yrkar på att propositionen i sin helhet skall avslås. Motionen innehåller vidare en rad specifika yrkanden om ändrade riktlinjer för varvsstödet. Utskottet tillmäter med hänsyn till det sagda inte det nu berörda yrkandet någon självständig betydelse.

På samma sätt bedömer utskottet det yrkande i motion 1982/83:2339 (fp) enligt vilket riksdagen skall godkänna de allmänna riktlinjer för stöd till svensk varvsindustri som förordas i motionen. Detta yrkande torde huvudsakligen avse ändringsförslag som har berörts i det föregående på grundval av andra, specifika yrkanden.

En fråga av generell natur rörande de stödformer som har behandlats i detta avsnitt är vilka företag som skall betraktas som varv och sålunda kunna vara kvalificerade att erhålla stöd. Ett särskilt avsnitt i propositionen ägnas åt de mindre och medelstora varven. Hit räknas såväl privatägda varv som ett par enheter inom Svenska Varv-koncernen, nämligen AB Finnboda Varf och Karlskronavarvet AB. I stödsammanhang är dock Karlskronavarvet inte aktuellt, eftersom dess produktion helt är inriktad på marina fartyg. Till de privatägda mindre och medelstora varven hänförs nio företag, av vilka ett par tidigare icke har brukat nämnas i motsvarande sammanhang. I den rapport om mindre och medelstora varv som har upprättats inom industridepartementet och som utgör underbilaga 1 till propositionen anges som kriterier för att ett företag skall betraktas som varv att dess långsiktiga inriktning till övervägande del skall vara produktion, reparation etc. av handelstonnage och samtidigt omfatta fartyg om minst 300 bruttoregisterton samt beställningar för ej militära statliga myndigheter. Vissa företag som man studerat har bedömts inte uppfylla de nämnda kriterierna och har följaktligen inte medtagits på listan. Ett av dessa är Lödöse Varf AB, vars förhållanden har närmare redovisats för utskottet. Lödöse Varf har nyligen omstrukturerats och ägnar sig inte entydigt åt fartygsproduktion. I viss utsträckning förekommer emellertid fartygsombyggnader vid varvet. Företaget åberopar att varvsarbete bedrivs där på basis av en flerhundraårig tradition.

Utskottet konstaterar att tillämpningen av de angivna kriterierna på företag med en begränsad varvsproduktion som tillika växlar i omfattning från tid till annan kan ge upphov till gränsdragningsproblem. Det saknas förutsättningar för att riksdagen nu skall lösa dess problem. Efter riksdagens beslut med anledning av propositionen kommer emellertid bestämmelser om

anslaget till avskrivningslån att få utarbetas inom regeringskansliet. Det åligger sedan fartygskreditgarantinämnden att pröva vilka företag som uppfyller de angivna kriterierna på varvsföretag. Som grund för nämndens bedömning kommer företagen att få tillhandahålla kapacitetsplaner som visar vilken produktion avskrivningslånen skall användas för. Utskottet utgår från att nämnden vid sina beslut tar skälig hänsyn till olika särskilda omständigheter som kan föreligga.

### Vissa anslagsfrågor

Regeringen tar i propositionen upp frågan om användningen av vissa äldre anslag som avser varvsindustrin. Avskrivningslån har sedan budgetåret 1980/81 lämnats från ett reservationsanslag som anvisades våren 1980. För nästa budgetår kommer riksdagen enligt det förslag som har behandlats i det föregående att anvisa ett nytt reservationsanslag för avskrivningslån. I propositionen föreslås att medel som efter vissa beslut av fartygskreditgarantinämnden återstår av det äldre anslaget inte skall utnyttjas utan levereras in till statsbudgetens inkomstsida. Utskottet har ingenting att erinra mot detta förslag.

Motsvarande ordning föreslår regeringen beträffande ett annat reservationsanslag från samma budgetår, benämnt Lån till mindre och medelstora varv. Detta anslag har använts endast i ringa utsträckning. Inte heller mot detta förslag har utskottet något att erinra.

Enligt bemyndigande lämnade regeringen förra året utfästelse om att vissa förluster som kunde uppkomma för ett dotterbolag till Zenit Shipping skulle täckas av staten. För ändamålet föreslås nu ett reservationsanslag av 30 milj. kr. till Zenit Shipping för infriande av eventuella förluster enligt utfästelsen. Utskottet tillstyrker förslaget.

I budgetpropositionen föreslås ett nytt särskilt anslag för fartygskreditgarantinämndens förvaltningskostnader. Dessa kostnader beräknas till inte fullt 4,4 milj. kr. Utskottet tillstyrker regeringens förslag på denna punkt.

### Regionala projekt

För budgetåret 1978/79 anvisade riksdagen ett reservationsanslag benämnt Bidrag till sysselsättningsåtgärder inom varvsregionerna. Av ursprungligen 265 milj. kr. återstår f. n. ca 63 milj. kr. av detta anslag. I propositionen hänvisar regeringen till att det på de orter som drabbas av reduceringar inom varvsindustrin kan bli nödvändigt att utöver de specifika åtgärder som behandlas i propositionen tillgripa även andra åtgärder för att minska sysselsättningsproblemen. Det nämnda kvarstående anslagsbeloppet av 63 milj. kr. föreslås få användas för sådana ändamål. Detta förslag tillstyrks uttryckligen i motion 1982/83:2339 (fp).

Efter vissa i propositionen förutsatta utbetalningar återstår ca 31 milj. kr.,

konstaterar motionärerna. Detta belopp vill de komplettera med ett nytt reservationsanslag av 119 milj. kr., så att sammanlagt 150 milj. kr. står till buds. Dessa medel föreslås användas för projekt som kännetecknas av en samverkan mellan stat, kommun och näringsliv efter mönster av Landskrona Finans AB.

Utskottet är inte berett att nu förorda att ytterligare medel anvisas för det angivna ändamålet. Utskottet avstyrker därför det senast nämnda yrkandet i motion 1982/83:2339. (fp).

I detta sammanhang tar utskottet upp ett yrkande i motion 1982/83:2333 (c) som syftar till ett uttalande av riksdagen till regeringen om särskilda näringspolitiska insatser i Malmöregionen. Vid överläggningar med Svenska Varvs styrelse om Kockums bör, sägs det i motionen, prövas under vilka förutsättningar Svenska Varv kan medverka till nyföretagande och alternativa sysselsättningsmöjligheter med utgångspunkt i erfarenheter som har vunnits i samband med Öresundsvarvets avveckling.

Utskottet utgår från att kontakter med Svenska Varv i samband med kapacitetsminskningar kommer att för både Malmös och andra orters del innfatta diskussion av möjligheter till alternativ sysselsättning bl. a. på grund av nyföretagande. Någon särskild framställning till regeringen med anledning av motionsyrkandet finner utskottet därför inte erforderlig.

Två yrkanden i motion 1982/83:2129 (c) avser också regionalt inriktade projekt i Malmöhus län. Det ena går ut på att riksdagen skall göra ett uttalande till förmån för byggande av Sundshamnen i Landskrona. Andra motionsyrkanden i samma ämne har nyligen behandlats av riksdagen i energipolitiskt sammanhang och därvid avslagits (NU 1982/83:33). Utskottet hänvisar till behandlingen vid detta tillfälle och avstyrker det nu aktuella motionsyrkandet.

Det andra yrkandet avser en motsvarande framställning om utnyttjande av geotermisk energi, särskilt med tanke på trädgårdsnäringen. Ett motsvarande motionsyrkande förra året avslogs av riksdagen på näringsutskottets förslag (NU 1981/82:30). Motiveringen för ställningstagandet var att det berörda länets egna myndigheter, kommuner, företag och organisationer kunde förutsatts engagera sig i länets utveckling utan något särskilt uttalande från riksdagens sida. Samma resonemang synes lämpligt nu. Utskottet avstyrker motionsyrkandet. Härvid noterar utskottet att förutsättningarna för utnyttjande av geotermisk energi i fjärrvärmenätet f. n. studeras i den berörda regionen.

### **Nya marknader för varvsindustrin**

Motion 1982/83:2347 (vpk) innehåller en rad yrkanden som tar sikte på att varvsindustrin skall söka nya möjligheter att vinna avsättning för sina produkter.

Ett av motionärernas förslag är att ett program skall läggas upp för

utveckling av den inrikes sjöfarten. Sådana inrikes transporter som med fördel kan ske på vattenvägar bör, menar motionärerna, flyttas över dit. En rad ekonomiska, miljömässiga och trafikpolitiska skäl talar enligt deras mening för en sådan strävan.

Den svenska trafikpolitiken prövas i hela sin vidd i andra sammanhang. Utskottet utgår från att det inom varvsnäringen finns ett aktivt intresse för att utnyttja alla möjligheter till lönsam fartygsproduktion. Något uttalande av riksdagen av huvudsakligen trafikpolitisk innebörd i detta sammanhang anser sig utskottet inte böra föreslå. Motionsyrkandet avstyrks följaktligen.

Andra nya avnämare räknar samma motionärer med att varven skall kunna finna genom politiska handelskontakter med länder i tredje världen. Hos många länder finns, påpekar de, intresse av att skaffa sig större oberoende på sjöfartsområdet. Om Sverige skall medverka i denna utveckling krävs politiska kontakter och ramöverenskommelser. Bilateral avtal nämns också som en tänkbar modell. En marknadsföring av detta slag förutsätter en stark aktiv statlig medverkan eller ett direkt statligt initiativ, säger motionärerna.

Inte heller på denna punkt vill utskottet förorda någon särskild åtgärd av riksdagen. Det får förutsättas att varvsföretagen och de exportstödjande organen bevakar möjligheter av detta slag.

I motionen berörs också frågan huruvida den svenska handelsflottans struktur i allo svarar mot den svenska utrikeshandels transportbehov. Motionärerna räknar med att det kan uppkomma en viss efterfrågan på fartyg som är anpassade för speciella slag av transporter. De möjligheter som härvid öppnar sig bör också vara av intresse för varven, sägs det i motionen.

Det bör, anser utskottet, ingå bland de uppgifter som regeringen har såsom ansvarig för transportpolitiken att bevaka sådana möjligheter som motionärerna anger. Inte heller på denna punkt föreslår utskottet någon särskild framställning till regeringen.

I sammanhanget uttalar motionärerna att det är angeläget att det finns en aktiv och levande statlig rederiverksamhet. En sådan fartygsproduktion för utrikeshandels transportbehov som de rekommenderar sägs förutsätta att detta är fallet. Ett statligt rederi får inte, säger de, vara en uppsamlingsplats för överflödiga fartyg eller en verksamhet som försöker avveckla sig själv. Ett statligt rederi måste ledas av sjöfartsfolk med hög kompetens och till sitt förfogande ha en till tidens transportbehov noga anpassad flotta. Motionärerna önskar att riksdagen gör ett uttalande av denna innebörd till regeringen.

Utskottet finner det uppenbart att läget inom rederinäringen inte är sådant att det talar för nya statliga satsningar. Utskottet avstyrker även detta motionsyrkande.

## Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *Kockums och Uddevallavarvet samt medelstillskott till Svenska Varv AB*  
att riksdagen  
a) avslår motion 1982/83:2129 yrkande 3, motion 1982/83:2333 yrkande 1, motion 1982/83:2338 yrkandena 2 och 6, motion 1982/83:2339 yrkande 12, motion 1982/83:2343 yrkande 1 och motion 1982/83:2347 yrkande 1,  
b) med bifall till proposition 1982/83:147 moment 12 och med avslag på motion 1982/83:2333 yrkande 4, motion 1982/83:2338 yrkande 11 och motion 1982/83:2339 yrkande 11 till *Kapitaltillskott till Svenska Varv AB* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 850 000 000 kr.,  
c) med bifall till proposition 1982/83:147 moment 3 och med avslag på motion 1982/83:2339 yrkande 7 bemyndigar fullmäktige i riksgäldskontoret att utfärda skuldebrev till Svenska Varv AB intill – inkl. tidigare utfärdade skuldebrev – ett sammanlagt belopp av vid varje tidpunkt högst 968 000 000 kr.,  
d) med anledning av proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt G 5, med bifall till proposition 1982/83:147 moment 17 och med avslag på motion 1982/83:2339 yrkande 14 till *Kostnader för skuldebrev till Svenska Varv AB* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 125 000 000 kr.,
2. beträffande *lönsamhetskrav för Svenska Varv*  
att riksdagen avslår motion 1982/83:2338 yrkande 7,
3. beträffande *Karlskronavarvet*  
att riksdagen avslår motion 1982/83:2034,
4. beträffande *uppdelning av Svenska Varv i ett Sydvarv och ett Västvarv, m. m.*  
att riksdagen avslår motion 1982/83:1492,
5. beträffande *Svenska Varvs företagsledning*  
att riksdagen avslår motion 1982/83:2347 yrkande 6 i ifrågavarande del,
6. beträffande *forskning och utveckling inom Svenska Varv*  
att riksdagen avslår motion 1982/83:2347 yrkande 8.
7. beträffande *förvärv av Svenska Varvs aktier i Zenit Shipping AB*  
att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:147 moment 11 och med avslag på motion 1982/83:2338 yrkande 3 och motion 1982/83:2339 yrkande 10 till *Förvärv av Svenska Varv AB:s*

aktier i *Zenit Shipping AB* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 23 000 000 kr.,

8. beträffande *finansiellt stöd till Zenit Shipping AB*  
att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:147 moment 13 och med avslag på motion 1982/83:2333 yrkande 5, motion 1982/83:2338 yrkandena 4 och 5, motion 1982/83:2339 yrkande 13 och motion 1982/83:2347 yrkande 7 till *Tillskott till Zenit Shipping AB* på tilläggsbudget III för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 3 000 000 000 kr.,
9. beträffande *Zenit Shippings företagsledning*  
att riksdagen avslår motion 1982/83:2347 yrkande 6 i frågavarande del,
10. beträffande *samarbete mellan Zenit och svenska redare*  
att riksdagen avslår motion 1982/83:2344,
11. beträffande *mindre och medelstora varvs borgensåtaganden avseende fartygskreditgarantier*  
att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:147 moment 1 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1982/83:2339 yrkande 5 och motion 1982/83:2340, båda i ifrågavarande del, godkänner i propositionen föreslagna ändrade riktlinjer för fartygskreditgarantier i ifrågavarande del,
12. beträffande *ändrade riktlinjer i övrigt för fartygskreditgarantier*  
att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:147 moment 1 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1982/83:2338 yrkande 8 godkänner i propositionen föreslagna ändrade riktlinjer såvitt de inte har behandlats under 11,
13. beträffande *ram för fartygskreditgarantier*  
att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:147 moment 2 och med avslag på motion 1982/83:2338 yrkande 9 och motion 1982/83:2339 yrkande 6 bemyndigar fullmäktige i riksgäldskontoret att till utgången av år 1986 ikläda staten garantier till svensk varvsindustri och till beställare av fartyg hos svenska varv intill – inkl. tidigare lämnade garantier – ett sammanlagt belopp av vid varje tidpunkt högst 30 000 000 000 kr.,
14. beträffande *avgifter på fartygskreditgarantier*  
att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:147 momenten 4 och 10 och motion 1982/83:2339 yrkande 8  
*dels* godkänner de ändrade riktlinjer för avgifter på fartygskreditgarantier som föreslås i propositionen,  
*dels* på statsbudgetens inkomstsida för budgetåret 1983/84 uppför en ny inkomsttitel benämnd *Influtna avgifter för statliga garantier*,



15. *beträffande förlusttäckning till följd av fartygskreditgarantier*  
att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:147 moment 9  
till *Förlusttäckning till följd av statliga garantier till svensk  
varvsindustri och beställare av fartyg* för budgetåret 1983/84  
under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 50 000 000  
kr.,
16. *beträffande räntestöd till varvsindustrin*  
att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:147 moment 15  
till *Räntestöd till varvsindustrin* för budgetåret 1983/84 under  
tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 135 000 000  
kr.,
17. *beträffande statsstödd exportkreditgivning*  
att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:100 bilaga  
14 punkt B 17, med bifall till proposition 1982/83:147 moment  
16 och med avslag på motion 1982/83:2007 yrkande 11 och  
motion 1982/83:2338 yrkande 12 till *Kostnader för statsstödd  
exportkreditgivning avseende export av fartyg m. m.* för budget-  
året 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag  
av 350 000 000 kr.,
18. *beträffande avskrivningslån*  
att riksdagen  
a) med bifall till proposition 1982/83:147 moment 8 och med  
avslag på motion 1982/83:2338 yrkande 10 till *Avskrivningslån  
till svensk varvsindustri* för budgetåret 1983/84 under tolfte  
huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 465 000 000 kr.,  
b) avslår motion 1982/83:2340 i ifrågavarande del,
19. *beträffande riklinjer i övrigt för stöd till varvsindustrin*  
att riksdagen  
a) med anledning av proposition 1982/83:147 moment 1 i övrigt  
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet  
anfört,  
b) avslår motion 1982/83:2338 yrkande 1 och motion 1982/  
83:2339 yrkande 5 i den mån dessa yrkanden inte har  
tillgodosetts enligt utskottets hemställan i det föregående,
20. *beträffande användningen av vissa äldre anslag*  
att riksdagen  
a) med bifall till proposition 1982/83:147 moment 5 godkänner  
vad som i propositionen anförs om användningen av det i  
statsbudgeten för budgetåret 1980/81 uppförda reservationsan-  
slaget *Avskrivningslån till varvsindustrin, m. m.*,  
b) med bifall till proposition 1982/83:147 moment 6 godkänner  
vad som i propositionen anförs om användningen av det i  
statsbudgeten för budgetåret 1980/81 uppförda reservationsan-  
slaget *Lån till mindre och medelstora varv*,

21. *beträffande infriande av viss förlusttäckningsgaranti*  
att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:147 moment 14 till *Infriande av förlusttäckningsgaranti för Zenit Shipping AB* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 30 000 000 kr.,
22. *beträffande nämnden för fartygskreditgarantier*  
att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt G 7 till *Nämnden för fartygskreditgarantier* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 4 380 000 kr.,
23. *beträffande sysselsättningsåtgärder inom varvsregionerna*  
att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:147 moment 7 och motion 1982/83:2339 yrkande 9 godkänner vad som i propositionen anförts om användningen av det i statsbudgeten för budgetåret 1978/79 uppförda reservationsanslaget Bidrag till sysselsättningsåtgärder inom varvsregionerna,
24. *beträffande industriella projekt inom varvsregionerna*  
att riksdagen avslår motion 1982/83:2339 yrkande 15,
25. *beträffande näringspolitiska insatser i Malmöregionen*  
att riksdagen avslår motion 1982/83:2333 yrkande 2,
26. *beträffande vissa projekt i Malmöhus län*  
att riksdagen avslår
  - a) motion 1982/83:2129 yrkande 1 (Sundshamnen i Landskrona),
  - b) motion 1982/83:2129 yrkande 2 (geotermisk energi).
27. *beträffande utbyggnad av inrikessjöfarten*  
att riksdagen avslår motion 1982/83:2347 yrkande 2,
28. *beträffande utländska marknader för fartygsproduktionen*  
att riksdagen avslår motion 1982/83:2347 yrkande 3,
29. *beträffande den svenska handelsflottans inriktning*  
att riksdagen avslår motion 1982/83:2347 yrkande 4,
30. *beträffande statlig rederiverksamhet*  
att riksdagen avslår motion 1982/83:2347 yrkande 5.

Stockholm den 26 maj 1983

På näringsutskottets vägnar  
NILS ERIK WÅÅG

*Närvarande:* Nils Erik Wååg (s), Tage Sundkvist (c), Erik Hovhammar (m), Lennart Pettersson (s), Rune Jonsson (s), Sten Svensson (m), Wivi-Anne Radesjö (s), Karl-Erik Häll (s), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp), Jörn Svensson (vpk), Birgitta Johansson (s), Sivert Andersson (s), Nic Grönvall (m) och Per-Ola Eriksson (c).

## Reservationer

### 1. Kockums och Uddevallavarvet samt medelstillskott till Svenska Varv AB (mom. 1)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Nic Grönvall (alla m) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 13 med "Gemensamt för" och slutar på s. 14 med "inte motiverat" bort ha följande lydelse:

Ett grundläggande fel med regeringens förslag är att Kockums och Uddevallavarvet bedöms kunna bibehålla sin konkurrenskraft trots att de båda utsätts för en kraftig åderlåtning. I verkligheten skulle det snart nog visa sig att den reducerade tillverkningsvolymen i intetdera fallet förmår bära den överbyggnad i form av bl. a. välutrustade försäljnings-, projekt- och konstruktionsavdelningar som båda varven behöver. Det bör noteras att det i propositionen sägs att dessa avdelningars kapacitet enligt Svenska Varvs bedömning inte får minska i samma grad som varvens produktionsvolym.

Slutsatsen måste bli den som dras i motion 1982/83:2338 (m) – att ett av de två storvarven måste läggas ned. Vilketdera av varven som skall bli föremål för denna åtgärd bör koncernledningen anmodas att lämna förslag om. Statsmakterna har inte nu underlag för ett välavvägt ställningstagande i denna strukturfråga.

Regeringens förslag har vidare det felet att tidigare kapitalinsatser i Svenska Varv föreslås följas av ännu en utan att alla möjligheter att begränsa insatsens belopp prövas. Motion 1982/83:2338 (m) pekar på den nära till hands liggande möjligheten att Svenska Varv säljer de enheter som ingår i dess kommersiella sektor för att på så sätt täcka en del av sitt kapitalbehov. Varje icke-statlig koncern i motsvarande situation skulle i första hand få överväga en sådan åtgärd. Den värdering som motionärerna hänvisar till ger vid handen att ett avsevärt tillskott av kapital till Svenska Varv kan erhållas på detta sätt. Den i motion 1982/83:2333 (c) anvisade utvägen att Svenska Varv skall försöka sälja Kockums för omvandling till en tung verkstadsindustri främst för annat än fartygsproduktion synes svårframkomlig; den bör emellertid nog prövas av koncernledningen.

Sammanfattningsvis avstyrker utskottet regeringens förslag beträffande Kockums och Uddevallavarvet och beträffande medelstillskott till Svenska Varv. Utskottet tillstyrker på dessa punkter motion 1982/83:2338 (m), vilket bl. a. innebär att utskottet förordar ett kapitaltillskott till Svenska Varv av 1 500 milj. kr. Motsvarande förslag i motionerna 1982/83:2333 (c) och 1982/83:2339 (fp) avviker i väsentliga hänseenden från utskottets och avstyrks därför.

Vad beträffar de förut refererade yrkandena i motionerna 1982/83:2129 (c) och 1982/83:2343 (c) vill utskottet framhålla att det förslag som utskottet här har framlagt bl. a. syftar till att de personella och tekniska resurser för

fartygstillverkning som finns inom Svenska Varv skall tas till vara i möjlig utsträckning och därmed också den exportpotential som fartygsproduktionen representerar. Något särskilt uttalande till regeringen med anledning av de båda sistnämnda motionsyrkandena finner utskottet inte motiverat.

*dels att utskottet under 1 bort hemställa*

1. *beträffande Kockums och Uddevallavarvet samt medelstillskott till Svenska Varv AB*

att riksdagen

a) med bifall till motion 1982/83:2338 yrkandena 2 och 6 och med avslag på motion 1982/83:2129 yrkande 3, motion 1982/83:2333 yrkande 1, motion 1982/83:2339 yrkande 12, motion 1982/83:2343 yrkande 1 och motion 1982/83:2347 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

b) med anledning av proposition 1982/83:147 moment 12, med bifall till motion 1982/83:2338 yrkande 11 och med avslag på motion 1982/83:2333 yrkande 4 och motion 1982/83:2339 yrkande 11 till *Kapitaltillskott till Svenska Varv AB* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 500 000 000 kr.,

c) (= utskottet),

d) (= utskottet).

**2. Kockums och Uddevallavarvet samt medelstillskott till Svenska Varv AB**  
(mom. 1)

Tagge Sundkvist (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

*dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 13 med "Gemensamt för" och slutar på s. 14 med "inte motiverat" bort ha följande lydelse:*

Ett grundläggande --- (=reservation I, s. 35) --- varvens produktionsvolym.

Slutsatsen måste bli den som dras i motion 1982/83:2333 (c) – att ett av de två storvarven måste förändra sin verksamhet och att en rejäl satsning måste göras på det återstående. Det varv som bör ha de största förutsättningarna att framgent bedriva en lönsam fartygsproduktion är enligt utskottets mening Uddevallavarvet. Detta ställningstagande innebär inte nödvändigtvis en minskad verksamhet vid Kockums. Som framhålls i motion 1982/83:2333 (c) bör det finnas goda möjligheter att genomföra en privatisering av Kockums som samtidigt innebär övergång till en ny produktionsinriktning i det att varvet görs om till en tung verkstadsindustri för tillverkning främst av annat än fartyg. Härigenom bör varvets personella och tekniska resurser bli så väl tillvaratagna som det i dagens läge är möjligt. Utskottet föreslår alltså att

Svenska Varv får i uppdrag att söka genomföra en sådan privatisering.

Kapitaltillskottet till Svenska Varv bör i enlighet med vad som sägs i motion 1982/83:2333 (c) begränsas till vad som behövs efter en försäljning av Kockums. Utskottet föreslår liksom motionärerna ett belopp av 1 350 milj. kr. Skillnaden gentemot regeringens förslag betingas dels av att erforderlig soliditet kommer att till följd av den minskade omslutningen uppnås med en lägre insats, dels av att den nu föreslagna lösningen inte medför samma omställningskostnader som en kapacitetsneddragning både vid Kockums och vid Uddevallavarvet.

Sammanfattningsvis avstyrker utskottet regeringens förslag beträffande Kockums och Uddevallavarvet och beträffande medelstillskott till Svenska Varv. Utskottet tillstyrker på dessa punkter motion 1982/83:2333 (c). Motsvarande förslag i motionerna 1982/83:2338 (m) och 1982/83:2339 (fp) avviker i väsentliga hänseenden från utskottets och avstyrks därför. Ett uppslag i motion 1982/83:2338 (m) som enligt utskottets mening bör prövas är det som gäller försäljning av enheter som ingår i Svenska Varvs kommersiella sektor.

Det förut refererade yrkandet i motion 1982/83:2343 (s) blir enligt utskottets förslag i väsentlig mån tillgodosett. Motion 1982/83:2129 (c) syftar i här aktuell del till fortsatt fartygsproduktion vid Kockums och avstyrks därför. Utskottet menar emellertid att dess förslag om att Kockums under annan ägare skall fortleva som tung verkstadsindustri innebär att den tekniska och personella kompetensen vid företaget kan tillvaratas i enlighet med vad motionärerna önskar.

*dels att utskottet under 1 bort hemställa*

1. *beträffande Kockums och Uddevallavarvet samt medelstillskott till Svenska Varv AB*

*att riksdagen*

a) med bifall till motion 1982/83:2333 yrkande 1, med anledning av motion 1982/83:2338 yrkande 6 och motion 1982/83:2343 yrkande 1 och med avslag på motion 1982/83:2129 yrkande 3, motion 1982/83:2338 yrkande 2, motion 1982/83:2339 yrkande 12 och motion 1982/83:2347 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

b) med anledning av proposition 1982/83:147 moment 12, med bifall till motion 1982/83:2333 yrkande 4 och med avslag på motion 1982/83:2338 yrkande 11 och motion 1982/83:2339 yrkande 11 till *Kapitaltillskott till Svenska Varv AB* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 350 000 000 kr.;

c) (=utskottet),

d) (=utskottet).

### 3. Kockums och Uddevallavarvet samt medelstillskott till Svenska Varv AB (mom. 1)

Christer Eirefelt (fp) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 13 med "Gemensamt för" och slutar på s. 15 med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Även regeringens förslag framstår emellertid som orealistiskt. Som framhålls i motion 1982/83:2339 (fp) finns ingen grund för tillförsikt om att Svenska Varv kan uppnå lönsamhet med hjälp av det medelstillskott som nu föreslås. Utskottet vill vidare betona att storleken av detta tillskott måste ses mot bakgrund av de mycket omfattande subventioner som tidigare har tillförts Svenska Varv och varvsindustrin i övrigt. Det ter sig då uppenbart att riksdagen inte kan acceptera att Svenska Varv vid sidan av det generella varvsstödet får ett så stort medelstillskott som 2 155 milj. kr. Beloppet måste sänkas till en avsevärt lägre nivå. I likhet med motionärerna förslår utskottet att Svenska Varv såsom ett sista kapitaltillskott får 1 000 milj. kr. Några skuldebrev till Svenska Varv utöver den ram som anges i redan givet bemyndigande till riksgäldsfullmäktige bör inte utfärdas. En sådan minskning av medelstillskottet – i jämförelse med regeringens förslag – som här förordas torde göra det nödvändigt med en längre gående nedskärning av de fartygstillverkande storvarvens kapacitet än regeringen har räknat med. Det får, menar utskottet, bli en uppgift för Svenska Varvs ledning att på rent företagsekonomiska grunder avgöra hur anpassningen till marknadssituationen skall ske.

Sammanfattningsvis avstyrker utskottet regeringens förslag beträffande Kockums och Uddevallavarvet och beträffande medelstillskott till Svenska Varv. Utskottet tillstyrker på dessa punkter motion 1982/83:2339 (fp). Motsvarande förslag i motionerna 1982/83:2333 (c) och 1982/83:2338 (m) avviker i väsentliga hänseenden från utskottets och avstyrks därför. Den i motion 1982/83:2333 (c) anvisade utvägen att Svenska Varv skall försöka sälja Kockums för omvandling till en tung verkstadsindustri främst för annat än fartygsproduktion synes svårframkomlig; utskottet har emellertid ingen erinran mot att den undersöks av koncernledningen. Ett uppslag i motion 1982/83:2338 (m) som enligt utskottets mening bör prövas är det som gäller försäljning av enheter som ingår i Svenska Varvs kommersiella sektor.

Vad beträffar — — — (=reservation 1, s. 35 f.) — — — inte motiverat.

I konsekvens med sitt avstyrkande av regeringens förslag att ytterligare skuldebrev till Svenska Varv skall få utfärdas förslår utskottet att anslaget till räntekostnader fastställs till det belopp av 107 milj. kr. som anges i budgetpropositionen. Utskottet avstyrker alltså proposition 1982/83:147 på denna punkt och tillstyrker motion 1982/83:2339 (fp) i motsvarande del.

*dels att utskottet under 1 bort hemställa*

1. *beträffande Kockums och Uddevallavarvet samt medelstillskott till Svenska Varv AB*

att riksdagen

a) med bifall till motion 1982/83:2339 yrkande 12, med anledning av motion 1982/83:2338 yrkande 6 och med avslag på motion 1982/83:2129 yrkande 3, motion 1982/83:2333 yrkande 1, motion 1982/83:2338 yrkande 2, motion 1982/83:2343 yrkande 1 och motion 1982/83:2347 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

b) med anledning av proposition 1982/83:147 moment 12, med bifall till motion 1982/83:2339 yrkande 11 och med avslag på motion 1982/83:2333 yrkande 4 och motion 1982/83:2338 yrkande 11 till *Kapitaltillskott till Svenska Varv AB* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret III till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 000 000 000 kr.,

c) med bifall till motion 1982/83:2339 yrkande 7 avslår proposition 1982/83:147 moment 3,

d) med bifall till proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt G 5 och motion 1982/83:2339 yrkande 14 och med avslag på proposition 1982/83:147 moment 17 till *Kostnader för skuldebrev till Svenska Varv AB* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 107 000 000 kr.

**4. Kockums och Uddevallavarvet samt medelstillskott till Svenska Varv AB (mom. 1)**

Jörn Svensson (vpk) anser

*dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 13 med "Utskottet vill" och slutar på s. 14 med "inte motiverat" bort ha följande lydelse:*

De borgerliga partiernas förslag måste omedelbart avvisas. De innebär att de stora tekniska, ekonomiska och samhällsliga värden som varvsindustrin representerar offras utan någon varaktig ersättning till de regioner som drabbas. Sedan en övervägande del av varvsnäringen först har förstärkts – till stor del på initiativ av borgerliga regeringar, som därigenom har befriat privatkapitalet från att bära konsekvenserna av en oskicklig skötsel av varvsföretagen – kan man nu åberopa Svenska Varvs situation som belägg för att staten inte bör driva företag. Symptomatiskt är att moderata samlingspartiet vill sälja ut de lönsamma delarna av Svenska Varv och lämna koncernledningen kvar med den krets av problemföretag som benämns Svenska Varvs omstruktureringssektor. Även centerpartiet vill ersätta staten som ägare med privata intressen; föremålet för dess privatiseringsambition är

Kockums AB. Det ojämförligt lägsta medelstillskottet förespråkas emellertid av folkpartiet, som vill att Svenska Varv skall få låta sig nöja med långt mindre än hälften av det belopp som regeringen har föreslagit. Resultatet måste uppenbarligen bli en drastisk nedskärning av varvskapaciteten, som i sin förlängning kan innebära att produktionen av större fartyg avvecklas helt.

Även regeringens förslag präglas emellertid av uppgivenhet inför en besvärlig marknadssituation. Istället för att försöka förändra denna – genom en progressiv transportpolitik, genom en mera uppslagsrik marknadsföring och genom en konsekvent satsning på forskning och utveckling inom branschen – inriktar sig regeringen på en omedelbar neddragning av varvskapaciteten och hot om ytterligare steg i den riktningen ifall varven inte snart uppnår en strikt företagsekonomisk lönsamhet. En sådan politik kan utskottet inte ställa sig bakom. Den av regeringen föreslagna medelsanvisningen, som utskottet tillstyrker, måste åtföljas av krav från riksdagen att regeringen genom energiska initiativ medverkar till en positiv utveckling inom varvsindustrin.

Utskottet ansluter sig alltså till motion 1982/83:2347 (vpk) i här aktuell del. Regeringens förslag beträffande Kockums och Uddevallavarvet avstyrks, liksom de tre borgerliga motionerna i berörda delar. De förut refererade yrkandena i motionerna 1982/83:2129 (c) och 1982/83:2343 (c) tillgodoses enligt utskottets förslag, vilket liksom motionärernas syftar till att de personella och tekniska resurser för fartygstillverkning som finns inom Svenska Varv skall tas till vara liksom också den exportpotential som fartygsproduktionen representerar.

*dels att utskottet under 1 bort hemställa*

1. *beträffande Kockums och Uddevallavarvet samt medelstillskott till Svenska Varv AB*

*att riksdagen*

a) med bifall till motion 1982/83:2347 yrkande 1, med anledning av motion 1982/83:2129 yrkande 3 och motion 1982/83:2343 yrkande 1 och med avslag på motion 1982/83:2333 yrkande 1, motion 1982/83:2338 yrkandena 2 och 6 och motion 1982/83:2339 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

b) (=utskottet),

c) (=utskottet),

d) (=utskottet).



## 5. Lönsamhetskrav för Svenska Varv (mom. 2)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Nic Grönvall (alla m) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "motion 1982/83:2338 (m)" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning. Den finansiella rekonstruktion av Svenska Varv som utskottet har förordat ter sig orealistisk om statsmakterna nu ger efter på kravet att fartygsproduktionen skall bli lönsam senast år 1985. Till sitt beslut rörande Kockums och Uddevallavarvet samt medelstillskott till Svenska Varv måste riksdagen alltså foga ett uttryckligt villkor av angiven innebörd.

*dels* att utskottet under 2 bort hemställa

2. beträffande *lönsamhetskrav för Svenska Varv*  
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2338 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

## 6. Lönsamhetskrav för Svenska Varv (mom. 2)

(under förutsättning av bifall till reservation 3)

Christer Eirefelt (fp) anser att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "motion 1982/83:2338 (m)" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående föreslagit att Svenska Varv skall få 1 000 milj. kr. som ett sista kapitaltillskott från statens sida. Det ankommer sedan på bolagets styrelse att sörja för att Svenska Varv kan fortleva som ett lönsamt företag. Något lönsamhetskrav därutöver har riksdagen inte anledning att uppställa. Det berörda yrkandet i motion 1982/83:2338 (m) avstyrks sålunda.

## 7. Svenska Varvs företagsledning (mom. 5)

Jörn Svensson (vpk) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Samma kommentarer" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Även om man skulle acceptera det resonemang i saken som utskottet förde när frågan förra gången var aktuell ter sig motionsyrkandet välbefogat. De principer som då slogs fast har nämligen inte förverkligats. Regeringen har inte utnyttjat sina möjligheter att förse Svenska Varv med en förtroendeingivande och väl fungerande ledning. Den kan inte begära att få förfoga hur som helst över de ledande posterna i Svenska Varv utan någon reaktion från riksdagens sida. Riksdagen bör, menar utskottet, ansluta sig till motionsyrkandet och sålunda kräva att Svenska Varv får en ny koncernledning som tar

vara på positiva uppslag och utvecklar rörelsen i förtroendefullt samarbete med de anställda och övriga intressenter.

*dels att utskottet under 5 bort hemställa*

5. beträffande *Svenska Varvs företagsledning*  
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2347 yrkande 6 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

## **8. Förvärv av Svenska Varvs aktier i Zenit Shipping AB (mom. 7)**

Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp) och Nic Grönvall (m) anser

*dels att den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar med "Den föreslagna" och slutar med "nämnda motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:*

Utskottet delar motionärernas uppfattning Svenska Varv inte bör tillföras 23 milj. kr. som likvid för aktier vilka inte har något reellt värde. Följaktligen tillstyrker utskottet de båda motionsyrkandena, medan regeringens förslag på denna punkt avstyrks.

*dels att utskottet under 7 bort hemställa*

7. beträffande *förvärv av Svenska Varvs aktier i Zenit Shipping AB*  
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2338 yrkande 3 och motion 1982/83:2339 yrkande 10 avslår proposition 1982/83:147 moment 11.

## **9. Finansiellt stöd till Zenit Shipping AB (mom. 8)**

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Nic Grönvall (alla m) anser

*dels att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med "Utskottet ställer" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:*

Motionerna 1982/83:2338 (m), 1982/83:2333 (c) och 1982/83:2339 (fp) ger enhälligt uttryck för uppfattningen att riksdagen inte nu bör anvisa medel för täckande av förluster som Zenit kan komma att redovisa i senare bokslut än årets. Utskottet delar denna uppfattning.

Det är ofrånkomligt att Zenit i samband med att bolaget avskiljs från Svenska Varv får ett medelstillskott av staten. Eftersom ett nytt förslag från regeringen inte kan avvaktas torde riksdagen få besluta därom på grundval av det material som föreligger. Tillskottet bör begränsas till vad som erfordras för att täcka redan uppkomna förluster. Någon ökning av aktiekapitalet i detta bolag, som i princip är under avveckling, bör inte komma i fråga.

Tillskottet till Zenit bör följaktligen, såsom sägs i motion 1982/83:2338 (m), bestämmas till 1 610 milj. kr. Om detta belopp i framtiden visar sig otillräckligt för Zenits behov får företaget på normalt sätt ta konsekvenserna härav, med konkurs som en möjlig utväg.

*dels* att utskottet under 8 bort hemställa

8. beträffande *finansiellt stöd till Zenit Shipping AB*  
att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:147 moment 13. med bifall till motion 1982/83:2338 yrkandena 4 och 5 och med avslag på motion 1982/83:2333 yrkande 5, motion 1982/83:2339 yrkande 13 och motion 1982/83:2347 yrkande 7 till *Tillskott till Zenit Shipping AB* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 610 000 000 kr.

#### 10. Finansiellt stöd till Zenit Shipping AB (mom. 8)

Tage Sundkvist (c), Christer Eirefelt (fp) och Per-Ola Eriksson (c) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med "Utskottet ställer" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Motionerna 1982/83:2338 (m) --- (= reservation 9, s. 42) --- denna uppfattning.

Det är ofrånkomligt att Zenit i samband med att bolaget avskiljs från Svenska Varv får ett medelstillskott av staten, men detta bör begränsas till vad som nu erfordras dels för den föreslagna ökningen av aktiekapitalet, dels för täckande av redan uppkomna förluster. Tillskottet till Zenit bör följaktligen bestämmas till 1 960 milj. kr. Detta är det belopp som föreslås i motion 1982/83:2333 (c). En medelsanvisning av denna omfattning överensstämmer också väl med intentionerna i motion 1982/83:2339 (fp). Övriga här aktuella motionsyrkanden avstyrks liksom regeringens förslag.

*dels* at utskottet under 8 bort hemställa

8. beträffande *finansiellt stöd till Zenit Shipping AB*  
att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:147 moment 13, med bifall till motion 1982/83:2333 yrkande 5, med anledning av motion 1982/83:2339 yrkande 13 och med avslag på motion 1982/83:2338 yrkandena 4 och 5 och motion 1982/83:2347 yrkande 7 till *Tillskott till Zenit Shipping AB* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 960 000 000 kr.

# **11. Zenit Shippings företagsledning (mom. 9)**

Jörn Svensson (vpk) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar med "Utskottet avstyrker" och slutar med "Svenska Varv" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att ansvaret för Zenit, när bolaget nu avskiljs från Svenska Varv, måste läggas på en ny ledning som inte belastas av tidigare missgrepp och försummelser. Riksdagens beslut om finansiellt stöd till Zenit måste kompletteras med ett bestämt krav till regeringen att den skall sörja för att ledningsfunktionerna inom Zenit i fortsättningen utövas med en kompetens och ett engagemang som svarar mot de mycket stora värden som står på spel i bolagets verksamhet.

*dels* att utskottet under 9 bort hemställa

9. beträffande *Zenit Shippings företagsledning*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2347 yrkande 6 i ifrågavarande del.

# **12. Ändrade riktlinjer i övrigt för fartygskreditgarantier (mom. 12)**

Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp) och Nic Grönvall (m) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Med hänsyn till de mycket avsevärda belopp som fartygskreditgarantierna uppgår till och de många osäkerhetsmoment som är förknippade med varvens fartygsaffärer är det enligt utskottets mening angeläget att riksdagen gör ett sådant uttalande som motionärerna föreslår. Därmed markeras på ett betydelsefullt sätt att fartygskreditgarantinämnden och riksgäldsfullmäktige skall iaktta en viss restriktivitet vid sin ärendeprovning i syfte att förebygga företagsekonomiskt osunda och såväl för vederbörande varv som för staten såsom garantigivare riskabla uppgörelser. En skärpt kreditprovning motiveras också av den sänkning av borgenskravet som utskottet har förordat.

*dels* att utskottet under 12 bort hemställa

12. beträffande *ändrade riktlinjer i övrigt för fartygskreditgarantier*

att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:147 moment 1 i ifrågavarande del och med bifall till motion 1982/83:2338 yrkande 8 godkänner av utskottet angivna riktlinjer.

### 13. Ram för fartygskreditgarantier (mom. 13)

Tage Sundkvist (c), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp), Nic Grönvall (m) och Per-Ola Eriksson (c) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 24 som börjar med "Utskottet tillstyrker" och slutar med "att utnyttjas" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser liksom motionärerna att garantiramen bör bestämmas med utgångspunkt i att varvens produktionsvolym kommer att ligga lägre än regeringen har beräknat. En vidgning av garantiramen till 25 miljarder kr., såsom föreslås i motion 1982/83:2339 (fp), synes f. n. vara den lämpligaste lösningen. Vid behov kan regeringen givetvis redan hösten 1983 återkomma till riksdagen med framställning om ytterligare vidgning av ramen.

*dels* att utskottet under 13 bort hemställa

#### 13. beträffande *ram för fartygskreditgarantier*

att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:147 moment 2, med bifall till motion 1982/83:2339 yrkande 6 och med anledning av motion 1982/83:2338 yrkande 9 bemyndigar fullmäktige i riksgäldskontoret att till utgången av år 1986 ikläda staten garantier till svensk varvsindustri och till beställare av fartyg hos svenska varv intill – inkl. tidigare lämnade garantier – ett sammanlagt belopp av vid varje tidpunkt högst 25 000 000 000 kr.

### 14. Statsstödd exportkreditgivning (mom. 17)

Tage Sundkvist (c), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Nic Grönvall (m) och Per-Ola Eriksson (c) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 25 som börjar med "Utskottet tillstyrker" och slutar med "avstyrker motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser liksom motionärerna att det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet bör sänkas med 100 milj. kr. till 250 milj. kr.

*dels* att utskottet under 17 bort hemställa

#### 17. beträffande *statsstödd exportkreditgivning*

att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt B 17 och proposition 1982/83:147 moment 16, med bifall till motion 1982/83:2338 yrkande 12 och med avslag på motion 1982/83:2007 yrkande 11 till *Kostnader för statsstödd exportkreditgivning avseende export av fartyg m. m.* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 250 000 000 kr.

**15. Avskrivningslån (mom. 18)**

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Nic Grönvall (alla m) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 25 med "Utskottet ansluter" och slutar på s. 26 med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att avskrivningslånen bör ersättas med lämpligt utformade lånegarantier. Riksdagen bör begära att regeringen snarast lägger fram förslag om ett sådant system. Eftersom ett dylikt förslag inte kan föreligga till riksdagsbehandling förrän till hösten finner utskottet det emellertid erforderligt att riksdagen nu medger en temporär förlängning av systemet med avskrivningslån. Giltighetstiden bör utsträckas till 1983 års utgång och anslagsbeloppet med hänsyn därtill ungefärligen halveras. Utskottet sätter anslagsbeloppet till 230 milj. kr.

*dels* att utskottet under 18 bort hemställa

18. beträffande *avskrivningslån*

att riksdagen

a) med anledning av proposition 1982/83:147 moment 8 och med bifall till motion 1982/83:2338 yrkande 10 till *Avskrivningslån till svensk varvsindustri* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 230 000 000 kr. och därvid som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

b) (=utskottet).

**16. Industriella projekt inom varvsregionerna (mom. 24)**

Christer Eirefelt (fp) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 29 som börjar med "Utskottet är" och slutar med "motion 1982/83:2339 (m)" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är angeläget att ytterligare åtgärder kan vidtas för att skapa ny sysselsättning i de regioner som drabbas av kapacitetsneddragningarna inom Svenska Varv-koncernen. Det extra medelstillskott som motionärerna förslår ter sig välmotiverat. Utskottet tillstyrker sålunda motionsyrkandet.

*dels* att utskottet under 24 bort hemställa

24. beträffande *industriella projekt inom varvsregionerna*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2339 yrkande 15 till *Industriella projekt inom varvsregionerna* för budgetåret 1982/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 119 000 000 kr.

# **17. Näringspolitiska insatser i Malmöregionen (mom. 25)**

Tage Sundkvist (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 29 som börjar med "Utskottet utgår" och slutar med "inte erforderlig" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i detta yrkande. Det är angeläget att Svenska Varv lämnar sin medverkan till åtgärder även utanför koncernen som kan bidra till att ny sysselsättning skapas i samband med förändringarna vid Kockums. Härvidlag bör de positiva erfarenheter som har vunnits i Landskrona i samband med Öresundsvarvets avveckling kunna ge goda uppslag.

*dels* att utskottet under 25 bort hemställa

25. beträffande *näringspolitiska insatser i Malmöregionen*  
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2333 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

# **18. Utbyggnad av inrikessjöfarten (mom. 27)**

Jörn Svensson (vpk) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar med "Den svenska" och slutar med "avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse"

Utskottet instämmer med motionärerna. Eftersom starka skäl av annan art än industripolitiska talar för en ökad produktion av fartyg för inrikes sjöfart är det angeläget att de olika intressenterna snarast inleder ett samarbete om ett sådant program som motionärerna föreslår. Regeringen bör ta de initiativ som kan erfordras. Utskottet tillstyrker alltså motion 1982/83:2347 (vpk) i angiven del.

*dels* att utskottet under 27 bort hemställa

- 27 beträffande *utbyggnad av inrikessjöfarten*  
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2347 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

# **19. Utländska marknader för fartygsproduktionen (mom. 28)**

Jörn Svensson (vpk) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar med "Inte heller" och slutar med "detta slag" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det angeläget att riksdagen uppmanar regeringen att med utnyttjande av det kontaktnät som staten förfogar över lämna en sådan medverkan som motionärerna föreslår. Motionsyrkandet tillstyrks alltså.

*dels* att utskottet under 28 bort hemställa

28. beträffande *utländska marknader för fartygsproduktionen*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2347 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

## 20. Den svenska handelsflottans inriktning (mom. 29)

Jörn Svensson (vpk) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar med "Det bör" och slutar med "till regeringen" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det angeläget att varvsindustrin aktivt strävar efter att anpassa sina produkter efter de speciella transportbehov som utrikeshandeln har. Staten bör ta initiativ till de kontakter och den planering som erfordras för att det nu behandlade uppslaget skall förverkligas. Utskottet föreslår att riksdagen gör ett uttalande till regeringen av denna innebörd.

*dels* att utskottet under 29 bort hemställa

29. beträffande *den svenska handelsflottans inriktning*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2347 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

## 21. Statlig rederiverksamhet (mom. 30)

Jörn Svensson (vpk) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "detta motionsyrkande" bort ha följande lydelse:

Det statliga varvsföretaget Zenit präglas av stark passivitet och är inriktat på en fullständig avveckling. Utskottet anser att staten parallellt med att Zenit avvecklas bör söka bygga upp en livskraftig statlig rederirörelse enligt de riktlinjer som motionärerna anger. Det bör vara regeringens sak att ta erforderliga initiativ i detta hänseende.

*dels* att utskottet under 30 bort hemställa

30. beträffande *statlig rederiverksamhet*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2347 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.



# Innehåll

|                                                                               |    |
|-------------------------------------------------------------------------------|----|
| Ärendet .....                                                                 | 1  |
| Proposition 1982/83:147 .....                                                 | 1  |
| Huvudsakligt innehåll .....                                                   | 1  |
| Förslag .....                                                                 | 2  |
| Proposition 1982/83:100 .....                                                 | 3  |
| Motionerna .....                                                              | 4  |
| Utskottet .....                                                               | 7  |
| Inledning .....                                                               | 7  |
| Återblick .....                                                               | 7  |
| Strukturförändringar inom Svenska Varv och medelstillskott till bolaget ..... | 9  |
| Bakgrund .....                                                                | 9  |
| Regeringens förslag .....                                                     | 10 |
| Motförslag .....                                                              | 11 |
| Utskottets ställningstagande .....                                            | 13 |
| Övriga frågor rörande Svenska Varv .....                                      | 15 |
| Lönsamhetskrav .....                                                          | 15 |
| Karlskronavarvet .....                                                        | 15 |
| Svenska Varvs organisation .....                                              | 16 |
| Koncernledning .....                                                          | 17 |
| Forskning och utveckling .....                                                | 17 |
| Zenit Shipping AB .....                                                       | 18 |
| Bakgrund .....                                                                | 18 |
| Förvärv av Svenska Varvs aktier i Zenit .....                                 | 19 |
| Finansiellt stöd till Zenit .....                                             | 19 |
| Företagsledning .....                                                         | 21 |
| Samarbete mellan Zenit och Svenska rederier .....                             | 21 |
| Stöd till varvsindustrin .....                                                | 22 |
| Inledning .....                                                               | 22 |
| Kreditgarantier .....                                                         | 22 |
| Räntestöd .....                                                               | 24 |
| Exportkreditgarantier .....                                                   | 24 |
| Avskrivningslån .....                                                         | 25 |
| Övriga frågor .....                                                           | 26 |
| Vissa anslagsfrågor .....                                                     | 28 |
| Regionala projekt .....                                                       | 28 |
| Nya marknader för varvsindustrin .....                                        | 29 |
| Hemställan .....                                                              | 31 |

# *Reservationer*

|                                                                                      |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1. Kocküms och Uddevallavarvet samt medelstillskott till Svenska Varv AB (m) .....   | 35 |
| 2. Kocküms och Uddelvallavarvet samt medelstillskott till Svenska Varv AB (c) .....  | 36 |
| 3. Kocküms och Uddevallavarvet samt medelstillskott till Svenska Varv AB (fp) .....  | 38 |
| 4. Kocküms och Uddevallavarvet samt medelstillskott till Svenska Varv AB (vpk) ..... | 39 |
| 5. Lönsamhetskrav för Svenska Varv (m) .....                                         | 41 |
| 6. Lönsamhetskrav för Svenska Varv (fp) .....                                        | 41 |
| 7. Svenska Varvs företagsledning (vpk) .....                                         | 41 |
| 8. Förvärv av Svenska Varvs aktier i Zenit Shipping AB (m, fp) ..                    | 42 |
| 9. Finansiellt stöd till Zenit Shipping AB (m) .....                                 | 42 |
| 10. Finansiellt stöd till Zenit Shipping AB (c, fp) .....                            | 43 |
| 11. Zenit Shippings företagsledning (vpk) .....                                      | 44 |
| 12. Ändrade riktlinjer i övrigt för fartygskreditgarantier (m, fp) ..                | 44 |
| 13. Ram för fartygskreditgarantier (m, c, fp) .....                                  | 45 |
| 14. Statsstödd exportkreditgivning (m, c) .....                                      | 45 |
| 15. Avskrivningslån (m) .....                                                        | 46 |
| 16. Industriella projekt inom varvsregionerna (fp) .....                             | 46 |
| 17. Näringspolitiska insatser i Malmöregionen (c) .....                              | 47 |
| 18. Utbyggnad av inrikessjöfarten (vpk) .....                                        | 47 |
| 19. Utländska marknader för fartygsproduktionen (vpk) .....                          | 47 |
| 20. Den svenska handelsflottans inriktning (vpk) .....                               | 48 |
| 21. Statlig rederiverksamhet (vpk) .....                                             | 48 |